

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

• FOR RELIGION OG KULTUR •

67 ÅRGANG

16. DESEMBER 1955

A V I N N H O L D E T :
MED DETTE NUMMER, SOM UTKOMMER SOM JULE-
NUMMER, AVSLUTTES 67. ÅRGANG. INNHOLDSFORTEG-
NELSE FØLGER I NYTTÅRSNUMMERET ♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦
UTGIVELSESDAGEN BLIR 5. JANUAR 1956 ♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦

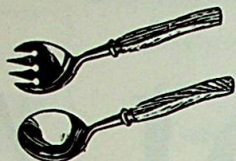
NR.
47
50

TEAK takk!

De stilige bruksting av det fornemme materiale.

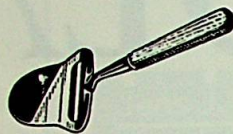
Boller og fat fra kr. 10.— til kr. 70.—.

Salatbestikk kr. 14.70.

Notteknækker kr. 11.20.

Ostehøvel kr. 7.—

Koldgaffel kr. 4.20.

Kniv og gaffel kr. 6.— pr. stk.

Smørebrikker, eggbegre, traceurbrett, forskjærersett, kryddersett, eggspader, kakespader, samt en mengde andre modeller i moderne teakvarer.

Walligani

N. Slottsgt. 25

Stortingsgt. 22

JULEREFEST FOR BARN I OSLO

Onsdag 28. desember kl. 17: Julefest for barn i foreningslokalet, Akersv. 5. Bare for barn over 4 år. Entré kr. 2.00.

MARIAKONGREGASJONEN, OSLO

Onsdag 4. januar: Andakt i St. Josephs kapell kl. 19.30. Julemøte i foreningslokalet.

ST. SUNNIVA SKOLE

Juleforestilling

Elevene oppfører: «LILLEGULL» — RONDE DES PETITES LAVANDIERES — LES GRAND' PAPAS

Første gang søndag 18. desember kl. 18. Voksne kr. 2.00, barn kr. 1.00. Blir gjentatt etter 10. januar.

Vi ønsker alle våre lesere annonsører og medarbeidere God Jul!

JULE- OG NYTTÅRS-GUDSTJENESTER I OSLO

ST. OLAVS KIRKE, Akersv. 1.

Julaften:

Kl. 24: Midnattsmesse — Pontifikalmesse m. preken av biskop Mangers.

1. juledag:

Kl. 8 — 8.30 — 9: Stille messe.

Kl. 9.45: Low Mass (English Carols).

Kl. 11: Levittmesse. — Kl. 19: Festandakt.

Mandag 2. juledag:

Kl. 7 og 8.30: Stille messe.

Kl. 9.45: Low Mass (English Carols).

Kl. 11: Høymesse m. pr. Ingen aftenandakt.

Nyttårsaftnen:

Kl. 19: Takkegudstjeneste m. preken av Hs. Høyrv. biskopen.

1. nyttårsdag (Menighetens bededag):

Kl. 7 og 8.30: Stille messe.

Kl. 9.45: Low Mass (English Carols).

Kl. 11: Høymesse m. preken.

Kl. 16—19: Tilbedelse m. avslutningsandakt.

ST. HALLVARDS KIRKE, Urtegt. 29.

Julaften kl. 24: Midnattsmesse.

1. juledag:

Kl. 9: Sangmesse.

Kl. 10.30: Høym. m. pr. Kl. 17: Festandakt.

2. juledag:

Kl. 8: Stille messe. — Kl. 10.30: Høymesse.

Nyttårsaftnen kl. 19: Sakramentsandakt.

1. nyttårsdag kl. 8: Stille messe.

Kl. 10.30: Høymesse. — Kl. 19: Aftenmesse.

ST. DOMINIKUS KIRKE, Neuberggt. 15.

Julaften kl. 16: Barnegudstjeneste.

Kl. 24: Midnattsgudstjeneste m. preken.

1. juledag: Kl. 8.15 og 9.30: Stille messe.

Kl. 11: Høymesse m. preken.

Kl. 18: Kompletorium og sakramentsandakt.

2. juledag og 1. nyttårsdag:

Gudstjenester som på søndager.

Nyttårsaftnen: Kl. 19: Takkeandakt m. pr.

GREFSEN KAPELL, Glads veg 23.

1. juledag Kl. 6 og 6.30: Stille messe.

Kl. 9.30: Høymesse m. preken.

2. juledag og 1. nyttårsdag:

Gudstjenester som på søndagene.

JESU HJERTE KAPELL, Nyv. 17, Stabekk.

Julaften kl. 24: Midnattsmesse m. preken.

1. juledag: Kl. 9.45: Stille messe.

Kl. 10.45: Høymesse m. preken og festandakt.

2. juledag: Kl. 9.05: Stille messe.

1. nyttårsdag: Kl. 9.05: Stille messe.

Kl. 10.45: Høymesse m. pr. og takkeandakt.

VÅR FRUE VILLAS KAPELL, Montebello.

Julaften:

Kl. 24: Midnattsmesse. Deretter II. Julemesse.

1. juledag: Kl. 9: Høymesse m. preken.

Kl. 16.30: Aftenandakt.

2. juledag og 1. nyttårsdag:

Gudstjenester som på søndagene.

LUNDEN KAPELL

Julaften kl. 17: Vesper.

Kl. 19: Kompletorium. Kl. 23: Matutin.

Kl. 24: Midnattsmesse og Laudes.

1. juledag kl. 9: II. og III. messe.

Kl. 18: Vesper. Kl. 20.35: Kompletorium.

2. juledag og 1. nyttårsdag:

Kl. 8.15: Høymesse. Kl. 18.15: Vesper.

Kl. 20.35: Kompletorium.

LITURGISK KALENDER

SØNDAG 18. DESEMBER: 4. sønd. i Advent. Ep. I. Kor. 4, 1—5. Ev. Luk. 3, 1—6. Mandag: Ferialdag. Tirsdag: Vigilien til Thomas apostel. Onsdag: Thomas, ap. Torsdag og fredag: Ferialdager.

LØRDAG 24. DESEMBER: JULAFTEN. Vigiliemessen. Ep. Rom. 1, 1—6. Ev. Matt. 1, 18—21. 1. JULEDAG: I. messe: Ep. Tit. 2, 11—15. Ev. Luk. 2, 1—4. II. messe: Ep. Tit. 3, 4—7. Ev. Luk. 2, 15—20. III. messe: Ep. Hebr. 1, 1—12. Ev. Joh. 1, 1—14.

2. JULEDAG (mandag 26. des.): Stefan, Kirkens første martyr. Tirsdag: Johannes ap. og evang. Ep. Sirak. 15, 1—6. Ev. Joh. 21, 19—24. Onsdag: De uskyldige barn, martyrer. Ep. Ap. 14, 15. Ev. Matt. 2, 13—18. Torsdag: Thomas, bisk., mart. Fredag: Messen fra søndag i Juleoktaven. Lørdag (Nyttårsaftnen): Sylvester I, pave, bekj.

SØNDAG 1. JANUAR — 1. NYTTÅRS DAG: Kristi omskjæring. Ep. Tit. 2, 11—15. Ev. Luk. 2, 21. Mandag: Jesu navnefest. Ep. Ap. Gj. 4, 8—12. Ev. Luk. 2, 21. Tirsdag, onsdag og torsdag: Ferialdager. Fredag: Herrens åpenbaringsfest. Ep. Is. 60, 1—6. Ev. Matt. 2, 1—12. Lørdag: Marias lørdagsmesse.

SØNDAG 8. JANUAR: Den hellige familie. Ep. Kol. 3, 12—17. Ev. Luk. 2, 42—52.

Ved biskoppelig dispens er alle fritatt for faste- og abstinensbudet julaften fra kl. 12 middag.

OBS. Tiden for aftenmesse på Herrens åpenbaringsfest fredag 6. januar blir kunngjort fra prekestolene.

FYRINGSOLJE

brukes av

Bispegården

St. Josephs Institutt

Vor Frue Hosp. Nerveavd.

St. Dominikus kirke.

St. Elisabethsøstrenes

Pleiehjem

Sta. Katarinahjemmet.

St. Pauls Kirke

Moderhuset

Florida Sykehus

Øyenklinikken

St. Josephs Hosp., Drammen

St. Torfinns Klinik, Hamar

S. Elisabeth Inst., Hammerfest

St. Theresia kirke, Hønefoss.

St. Fransiskus Hosp., Hønefoss.

*

Ved bestilling av olje: Oslo 68 34 66
Service: Oslo 56 35 92

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Redaktør: dr. theol. Ivar Hansteen Knudsen

Redaksjon, ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo

Kontortid: 9—16. Mandag og lørdag 9—13. - Tlf. 42 37 43

Boligtelefoner: Redaktøren 42 37 43. - Red.sekr. Kirsten Rydberg 60 86 37

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene): Kr. 18 pr. år - Kr. 9 pr. ½ år. Utlandet kr. 20.

Annonser: Innen torsdag før utgangen (se nederst på omslagssiden). 24 numre årlig. - Postgiro 15986.

ORDET

«Ordet er blitt kjød og har bodd
iblant oss.» Joh. 1, 14.

«ORD, ORD, ORD —.» Slik lar Shakespeare sin Hamlet filosofere over et brev han nettopp har motatt. Det var såvisst ikke noe nytt i Shakespeares tid heller at av ord kan det være mange, men at ordenes valør avhenger av den mening og det liv som svarer til de mange ord. Verden har siden Shakespeares dager ikke fått mindre av ord. Siden da er ytringsfrihet, bruken av det frie ord (forsåvidt helt riktig) blitt knesatt som et essensielt prinsipp og en selvfølgelig rett i et sant demokratisk samfunn. Menneskene har flittig brukt det frie ord. Vi møter det i flommen av aviser, ukeblader og tidsskrifter. Vi møter det i massen av litteratur, ikke minst nå ved juletider. Vi møter det i radio, snart også i fjernsynet. Vi møter det fra talerstolene og i teater og kinosal. Vi møter det i den folkevalgte forsamling, Parlament og Storting, men også i de enkelte hjem. Vi møter det på kontoret, i fabrikk, på gaten, overalt hvor mennesker ferdes.

Menneskers ord. — Hva vekt legger vi på hverandres ord? Aldri før har *kvantiteten* av ord vært så rikelig tilmålt. Hva så med *kvaliteten*? Hvor meget blir sittende i de enkeltes sinn av de mange ord vi hører og leser? Hvordan vurderer vi hverandres visdom og meninger? Flommen av den letteste sort ukeblader med sine tegneserier og bilder, kinobesøk og rytmemusikkens enestående popularitet på den ene side og kirkebesøkets sparsomhet på den annen kan sikkert gi oss noe å tenke på i så måte. Er det kan hende så at de mange frie ord, utbasuneringsen av alt det uvesentlige, har skapt en inflasjon i troen på at ordene, selve ordet betyr noe? Er det så at dette med «inn av det ene, ut av det andre øre» har fått en stadig stigende aktualitet?

Fra gammelt av har selve *ordet* stått som noe hel-

lig. Ordet er det som gjør mennesket så absolutt vesensforskjellig fra dyrene og all skapningen ellers. Ved ordet er det at kunnskap, erkjennelse, sannheten selv uttrykkes og bringes videre til andre. Derfor er løgn *helligbrøde*. Ikke alene fordi vi ved løgn fører andre bak lyset, bedrar våre medmennesker. Nei, først og fremst fordi vi misbruker det hellige, det middel Gud har gitt oss til å erkjenne sannhet, selve Sannheten. Derfor var også de gamle engstelig for subjektive meninger. Ikke fordi de manglet forståelse for enhver rett til å tale fritt. Men fordi de fryktet den mulighet at subjektiv mening lett kunne tre i den objektive sannhets sted slik at ordene derved ble vanhelliget. For ordet er jo ment som sannhetens bærer.

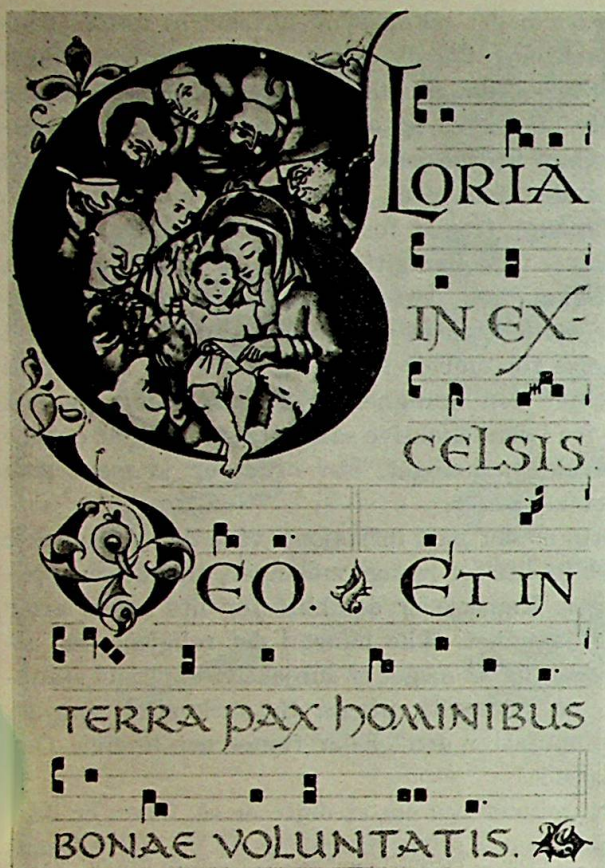
I dette er det gått inflasjon i våre dager. Kanskje er det blitt litt for mange meninger, anskuelser, oppfatninger. Kanskje er det blitt for lite søken etter objektiv sannhet. Ikke minst i det religiøse. Er religion egentlig så meget et subjektivt oppgjort standpunkt, en personlig preget livsanskuelse, som så mange oppfatter den? Eller finnes det levende Ord iblant oss?

Julen minner oss om at dette er så. Julen er ikke bare juletreets, julekrybbens og de yndige julesangers fest. Nei den er høytids- og takkefest som feires fordi selve det levende Ord, den allvitende Gud, sannhetens opphav og utgangspunkt, ikke har villet la oss sitte i tvilens og vankundighetens mørke, men er kommet til jorden for å tale til oss, gi oss sin åpenbaring av evige sannheter. Det er virkelig så at *det* er blitt talt ord her på jorden som ikke er *bare* subjektiv mening, heller ikke bare vitenskapelig erkjennelse eller menneskekunnskap, men virkelig objektiv sannhet fra Ham som kalte seg og er Sannheten selv.

Da Jesus kom, fikk selve Ordet sin fulle valør blant menneskene. Men dengang som nå, kanskje mer nå enn dengang: «— lyset skinte i mørket, men mørket forstod det ikke —.» Må da vår jul i år og alle år bli en besinnelse på dette. Måtte vi til fulle forstå at det er historisk sant at Gud Sønnen ble menneske, og måtte vi alltid takke for de ord han ga oss. Måtte vi takke for *Kirken*, for den kjensgjerning at tross all subjektivismen finnes det dog allikevel iblant oss en institusjon, villet og innstiftet av Kristus selv, som kan si til en uviss, famlende og overfladisk menneskehet: Sannheten, selve Ordet, er ditt bare du åpner ditt øye og ser den Enbarnes herlighet. Du behøver ikke å sitte i din egen subjektivismes mørke. Lyset er kommet. Det skinner iblant oss.

H. Kielland Bergwitz.

L. A. P.:

Toner fra julekrybbens symfoni –

overfor. Det behøver ikke nødvendigvis være fullkomment i linjer og komposisjon, men det må eie det som gjør at kunstnerens sjel røber seg gjennom bevegelse, holdning og ansiktsuttrykk. Sjelen er jo Guds bilde, om enn utydelig og ufullkomment, og kunstneren som i sin sjel prøver å utdype og klarlegge dette bilde, inkarnerer så å si det guddommelige i sin kunst. Det er dette som gjør at vi merker likesom et overnaturlig pust som blåser liv i hans bilder og figurer. Ikke en vag, ubestemmelig trang til noe vakkert er det som inspirerer ham, for en kunstner som vil uttrykke noe av den evige sannhet i sitt verk, støtter seg på Kirkens menn, — teologer, tenkere, mystikere, — fordyper seg i deres verker så sjelens bilde får fastere, klarere form. Den som skaper kunstverket og vi som betrakter det, alle bør øse av denne sannhetens kilde, for fra den strømmer det rette lys som gjør at krybbens figurer trer frem i overnaturlig klarhet.

Men enda er det noe som vekker til live en øket følelse av fest og glede når vi betrakter krybben, noe som så å si fullender dens utsmykning for vårt indre øye og skaper et livligere samspill mellom lys, form og farve. Dette skylder vi dikteren, poeten. Inspirert av inkarnasjonens vidunderlige mysterium og med tanker klarlagt i sannhetens og dogmenes lys, skaper han i sitt dikterverk et vakkert farvespill omkring krybbebildet. Hans ordkunst blir likesom prismer hvor sannhetens lysstråler brytes så fargene i krybbens utsmykning skinner i en uendelighet av nyanser.

Slik samskaper disse åndens menn en vakker symfoni, rik på variasjoner, og med talende toner til alle som har et åpent sinn.

I juletiden går det en strøm av de forskjelligste mennesker forbi krybbene i våre kirker verden rundt. Mangfoldige er de som betrakter denne billedlige fremstilling av den evige Gud som har gitt seg synlig til kjenne i tiden. Noen ser på den i ærbødighet og tilbedelse, andre med litt distré likegladhet — forbigående som følger strømmen for å se en utstilling av krybbefigurer.

Men helt likegyldig kan ingen stå overfor julens budskap; Betlehemsstallen er mettet av en atmosfære som må lokke noe frem fra sjelens dyp, selv om enkelte neppe er seg dette klart bevisst.

Står vi som tilskuer til den menneskemasse som vandrer forbi krybben, og samtidig betrakter med en levende tro de døde figurer — et synlig minne om den ufattelige store begivenhet at Gud har tatt menneskelig skikkelse — da kan vi glemme tid og sted, vi kan leve oss inn i en blanding av sjelestemninger, dannet av menneskehetens tusenårige lengsel, den lykkelige forvisning om at den lovede Frelser er kommet, og hvert enkelt menneskes svar til det evige Ord som taler til det fra krybben. Fortid og nutid, symbol og virkelighet, fantasi og nøkterne fakta rinner sammen til en syntese av forestillinger ut fra denne ene, store sannhet at Ordet er blitt kjød og har bodd iblant oss.

For å vekke til live alle disse betraktninger, må vi gjøre bruk av andres inspirerende tanker, resultat av utdypende arbeide hos de åndens menn som har villet dele sin erfaring med oss og gjøre mysteriet mere klart og forståelig. Siden vi befinner oss foran en julekrybbe, tenker vi da naturlig først og fremst på kunstneren som har skapt den. For vi går ut fra at det er et virkelig kunstverk vi står

Dette åpne, barnlige sinn, det er *det* vi må søke å gjenfinne for å kunne eie Himmerikes rike og fylles med dets visdom. Se på barnet som står der nærmest krybben; for *det* fins det ingen tvil eller unødige problemer, det har en intuitiv og urokkelig tro, dets bønn er tillitsfull og enkel, og samtidig har det den rene sjels evne til å begeistres over alt som er vakkert. I henrykt undren griper det sin mor i hånden og utbryter: «Se, mor, hvor nydelig det er!» Og mor smiler, men sinnet er for fullt til å vibrere av barnets henrykkelse. Øynene søker Guds mor, og tankene former seg til en bønn om at hun som har gitt Ordet menneskelig skikkelse, må bevare Sønnens bilde i hennes eget barns hjerte, slik at dets sinn alltid beholder barnets renhet. Moren vet at hun finner forståelse hos denne reneste kvinne, hvis eneste svar på Guds krevende budskap var: «Se, jeg er Herrens tjenerinne.» Hun, Guds mor, vet at den dyd som gjør viljen sterk og fast og tanken klar og gjennomtrengende, nettopp er ydmykheten.

Hvordan kan vi ellers forklare at lysende intelligenser kan kveles under en kynikers og gudsfor-

nekters åndelige mørke? Noen av disse står kanskje også iblant mengden ved krybben — mon det ikke tross alt er en gnist igjen under alt mørket siden de har villet umake seg med å avlegge det guddommelige barn en visitt? Men enda er ansiktet stivnet i skeptisk smil, og kulden likesom osrer dem ut av sjelen. Det er som et isnende vindpust farer gjennom Betlehemsstallen og får Jesusbarnet til å skjelve av kulde. Men oxen og eselet som står der med godmodige øyne og trofast holder vakt ved krybben, prøver å ånde på barnet og få varmen tilbake i de spede lemmer. Hvorfor har vi alltid hatt en forkjærlighet for oxen og eselet i julekrybben? De forstår jo ingenting av julens mysterium, men allikevel er det som fatter de på sin måte at noe stort er skjedd; de store, klossete kroppene prøver å gjøre seg små og beskjedne, de verner med rørende omhu om det barn de har veket plassen for. Kanskje minner de oss om de mange mennesker med store hjerter som nåden enda ikke har gitt den fulle forvissning om hvor sannheten finnes. De er der blant mengden som vil bringe krybbebarnet sin hyldest, og synet av det guddommelige barn vekker til live en iboende trang til alt som er opphøyet, godt og vakkert. Og fylt av den gode vilje som de er, gir denne trang seg til kjenne i gode gjerninger og nestekjærlige handlinger. De er lysets barn, ledet av et lys hvis kilde de enda ikke vet å finne. — Visste de bare . . .

Gledelig Jul!

For mange andre har heller ikke lyset fra julestjernen bragt klarhet og ro i sinnet. Det er alle de ulykkelige sjeler som ikke har forstått lidelsens verdi, — fattige, prøvede, miskjente — en strøm av mennesker som har latt seg knuse under korsets vekt. Uten glede ser de på krybbens festlige utsmykning og tenker med litt bitterhet i hjertet: «Et vakker syn er det nok, men som glansbilder og poesi, så fjernt fra den ubarmhjertige virkelighet.» Som om det ikke skulle være nøktern virkelighet at Gud har tatt menneskelig skikkelse, at Han har villet påta seg vår natur, dels våre vilkår, leve i fattigdom, føle kulde, sult og tretthet, bli forstøtt av omgivelsene, lide mer enn noe menneske noensinne har kunnet lide, og det nettopp for å gi menneskenes lidelse en ny betydning, gjøre den til en kilde til det evige livs glede! Det er lyset som stråler ut fra krybben og som søker den fortvilede sjel for å tenne en gnist av demrende håp.

Andre står også ved krybben med sjelen tung av knugende byrder, ikke fordi livet har fart hårdt frem mot dem, men fordi de selv har misbrukt livets gaver — synderen som er tynget ned av sin dårlige samvittighet. Men der hvor samvittigheten enda er istand til å føle syndens vekt, er det alltid håp om avlastning. Er det ikke som om vi ser Jesusbarnet betrakte dem med en særlig ømhet i blikket, som ville det si til hver av dem: «Det er jo nettopp for deg jeg er kommet til jorden! Se hvor ubekvem krybben er — når jeg føler dens hårde tre, minnes jeg at den er laget av det korsets tre hvor jeg skal nagles for å befri deg for den syndens byrde du så gjerne vil kaste av deg.» Dette er et sprog en angrende synder kan fatte, og han går bort, styrket til fornyet kamp mot sin egen elendighet.

Den eneste som ikke kan lokke frem en reaksjon i sitt eget sinn eller føle en kontakt med krybbens mysterium, er den selvgode — fariseeren — som forskanser seg bak sin egen selvtilfredshet og lukker hjertet for de elendige som står ved siden av. For ham eller henne blir krybbens figurer bare livløse, stumme dukker. De går derfra, likeså tomme i sjelen som de var kommet.

Mange møter opp med langt mindre selvsikkerhet, fattige i egne øyne, men rike i sin enkelhet og ydmykhet. Sammen med de sovende hyrder på marken er de blitt vekket opp av englenes sang, og med uforbeholden tro kommer de i flokker for å bringe Frelsens barn sin hyldest. Atter andre bringer gaver med seg, lik de hellige vismenn. De legger frem hva de har, glede og smerte, seier og nederlag, lengsel og håp. Og barnet, som er kongenes Konge og all rikdoms opphav, og som selv ligger der på fattig strå, Han tar imot det fattigste offer, bare det er frembåret med oppriktighet i hjertet. Hver sjel som nærmer seg i offervillig og selvforglemmende tilbedelse, hører til gjengjeld en utsigelig tale i sitt innerste dyp, en gjenklang av det evige Ord som tok menneskelig skikkelse julenatten. Den fattige krybbe blir som et tempel fylt med himmelsk herlighet, og over det hele høres gjennom vinternattens mørke englenes sang:

«Ære være Gud i det høyeste
og fred på jorden for alle som har en god vilje.»

Om hvorlunde den gode Gud skabte Salzburg — og om en Engel der slødede lidt med Tjenesten

Av Peter Schindler

Den gang Gud Herren var ved at skabe Jorden og havde faaet Europa næsten færdigt, fik han en straalende Idé: at give Menneskers Børn, hvis Daarskab Han jo forudsaa, og hvis Skæbne Han allerede tænkte paa at mildne, en Idé om, hvad de havde forskertset ved at spise af Træet, saa de blev forvist til en forbandet Jord. «De skal have en Anelse om, hvad de forlod, og om hvad jeg vil føre dem tilbage til», sagde Han og kaldte en Del af sine mest betroede Engle sammen. «Vi vil skabe et Paradis paa Jorden», sagde Han til dem, «og I skal alle faa Lov at medvirke!» De susede med Vingerne og sang *Sanctus* fra Haydns Kroningsmesse, og mens de saa til, tog Gud Herren selv fat paa sin Del af Opgaven. Han fandt nogenlunde Midten af Europa, dog uden at genere Schweiz, som jo ikke finder sig i Indblanding i sine indre Anliggender, saa Han maatte gaa lidt østpaa; Han følte paa sine nyskabte Alper, de var endnu ikke helt haarde og faste, saa Han lagde en stor blød Skaberhaand paa dem og trykkede en Dal ned i dem, saa den stod randet af sneklædte Tinder. Grossglockner skød han helt ned bagved Salzkammergut og alle Søerne, saa dens evige Sne og Is kunde danne Baggrund for St. Briccius' Kirke i Heligenblut, men dog ikke længere bort, end man kunde naa hele dette vilde Land paa en Dagsrejse, saa Salzburg fik Muligheder som Udgangspunkt for Turistbiler. Saa tog Han et andet Sted i Alperne tre smaa skovlaadne Bjerge, toppede to af dem op til smaa Kegler, trak det andet ud i Længden og bøjede det lidt — det var et Held, at de endnu var ret bløde — dem lagde Han i Dalen, saa den blev et ud og ind mellem stejle graa Klipper, der nu stivnede med Krat og Skov opad Højderne, og saa tegnede Han med guddommelig Finger en ilende, graagul Flod til at sno sig gennem Dalen. «Det var det,» sagde Gud Herren og syntes, at det saa helt pænt ud, selv set med himmelske Øjne — «og nu er det Jeres Tur!»

«Kald mig paa *Vitruvius*, Arkitekturens Engel!» bød Han, og ind kom en meget fin Engel med Passer og Lineal og Maalebaand og en hel Stabel Æsker under Armen. «Hvad har du hær?» spurgte Gud Herren, og Englen svarede: «Byggeklodser; Modeller til alle Jorderigs Byer!» «Godt,» lød Svaret, for hær skal vi have en By, som ingen anden By er at se i Europien; den skal have Lov at leve uden Slid, leve af at alle Men-

Forfatteren pastor Peter Schindler sender på foråret 1956 ut en ny bok i sin så berømte serie «Ønskereisen». Denne gang blir det «Ønskereisen i Østrig» og kommer på De unges Forlag i København. Med en enestående elskverdighet har forfatteren som en forsmak på boken sendt St. Olav et utdrag av kapitel XI., og det er så fornøylelig og mesterlig laget, at vi alt gleder oss på lesernes vegne.

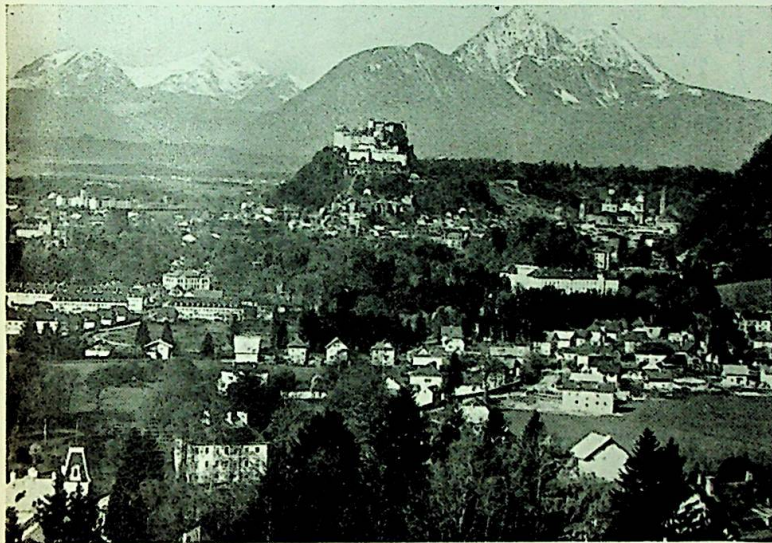
Å røre ved artikkelens danske klædning, ville være en ugjerning overfor forfatteren og en bjørnetjeneste overfor den norske leser. — God fornøylelse!

nesker kommer for at se den. Lad mig se Æsken med L — ja, tag lidt af Lugano og læg det langs Floden og lad den krybe rundt om og ind imellem og bagved de tre smaa fine Bjerge, jeg har skabt. Og tag saa, i den billig Æske med V, en Haandfuld Villaer og smaa Paladser og strø dem ud i det Grønne paa mine smaa Bjerge.» Englen gjorde det med rund Haand, saa der overalt, paa Højder, i Skov og i Parker tittede hyggelige og fornemme Boliger frem, nogle endda med Spir, som de kom til at synes saa godt om i 90erne. «Er det meget i Æske R?» spurgte Gud Herren. «Altfor meget,» svarede Arkitekturens Engel, «der er ikke Toppe nok langs Rhinen til saa mange Borgruiner!» «Saa tager Du fire eller fem af de mest romantiske og bedst bevarede, dem trykker Du sammen til een og lægger den som Synscentrum paa den højeste Bjærgtop — vi vil kalde den *Hohenzalsburg* — og for Resten kan Du gærne stikke et halvt Dusin af de mere medtagne ind i det Grønne hist og hær, det ser saa godt ud, og naar Føjdetiderne er forbi, vil det trække Turister til, men sørg for, at der bliver Terrasser foran, saa de kan bygge Restauranter og sidde og se fra Borg til Borg og ned over By og Flod!» Englen anbragte Borge med Taarne og Tinder og Vindebroer og Skydeskaar overalt oppe i de skovklædte Højder. «Saa kommer vi til selve Byen,» sagde Gud Herren; «kald mig paa *Basilika*, Kirkernes Engel, og sig, at han skal tage sine Modeller med!»

Det var fine store Æsker, han bragte, af rød, sort og violet Maroquin med Sølvlaas, og paa Laagene var der Vaabenskjolde med Nøgler, Bispehuer og Abbedstave . . . og dem lukkede Gud Herren selv op. «Sikken en Kollektion vi har,» sagde han og tog Kirke efter Kirke ud: nogle med Kupler («De var egentlig bestemt for Italien, men lad gaa!»); andre med Spir og Løgknole i grønt Kobber («De er jo beregnede for Tyskland, men dær bliver de bare ødelagt, saa vi lægger dem hær!»); der var Taarne og Tinder af alle de Faconer, men bruger i hele Europa, og svære Kampaniler med Klokkespil («Vi har jo nok af dem, saa lad os bare ødsle en Gang!»); fine barokke Facader, høje smalle gotiske Kirker med brogede Ruder og Rokokkogittre i Smedejærn med Forgyldning paa Gesvejsningerne; smaa uanselige, men saa hyggelige Sognekirker («De vil blive dejlige, naar de er slidt i 500 Aar!»); og midt i det hele en pompøs Dom-

kirke med tre Porte, to Taarne og Kuppel. «Men foran den vil jeg have en lukket Plads til Mysterispil,» sagde Skaberen, «saa læg mig tre Paladser foran dem og lav Overgangen fra Langsiderne til Kathedralen ved Hjælp af Arkader, for jeg kan saa godt lide Buer, og læg Gallerier ovenpaa Bueraderne — saadan! Men den Domkirke er der nu ikke meget ved, den synes mig lidt fersk, har vi ikke noget bedre?» spurgte Gud Herren. «Ikke medmindre vi skal stjæle en af dem, der tilkommer Italien,» svarede Englen lidt mut. «Nej, det nænner jeg ikke,» lød Svaret, «for jeg kan jo nok mærke, at Italien er Din Øjesten»; Basilika nikkede helt tilfreds, og Skaberen tog Kirke efter Kirke op og saa paa dem, men saa bad Englen: «Ikke flere Kirker, for ellers overgaar vi Rom!» «Ja, det maa vi ikke,» sagde Gud Herren og smækkede Laagene i og lukkede Sølvspænderne med højestegen Haand.

«Hent mig *Urbanus*,» sagde den Allershøjeste, «for nu mangler vi kun selve Byen,» og ind kom der en helt forvirret Engel, som rystede paa Hovedet: «Det dær bliver der aldrig en brugbar By ud af med alle de Bjærg

og Kirker, og den Flod ligger i Vejen — hvor skal de parkere deres Biler, naar Gaderne skal være saa snævre; kan vi ikke tage et eller to Bjærg væk og lægge dem ud paa Landet?» «Nej, jeg vil netop have en romantisk By med snævre, krogede Gader,» lød Svaret, «for, husk paa, den skal jo leve af Turister; tag dærfør lidt af alle Dine Æsker: lidt Nürnberg, lidt Rothenburg (Du véd: den *ob der Tauber*, den lever kun af Turister), en Anelse Brügge, et Pust fra Ribe og saa lidt Norditalien . . .!» Det blev altsammen stillet op, saa alle krumme Gader før eller senere endte ved Foden af stejle graa Klipper med Skov øverst og Borge og Terrasser, eller de gik ned til den muntre, hastige Flod og gav Udsigt over Bydelen paa dens modsatte Side til de fjærne Alpers Snekamme.

«Den Gade dær vil Turisterne kunne lide,» sagde Skaberen, naar den faar morsomme Butikker og smaa Værts-

huse, men der er mig for megen tom Luft opefter; hvem hitter paa Raad?» «Det gør jeg,» svarede en stor, stærk Engel med Hammer og Tang i Haanden, i Skødeskind af Læder og under Armen en Prøvekasse, hvorpaa der stod *St. Faber, Hefaistos' Efterf.* «Det er mig, der har leveret alle de Smedejærns Gittre til Kirkerne, og hær har jeg Prøver paa Skilte»; og saa hængte han paa Stænger og Stativer og i Kæder de morsomste Skilte i snirklet Smedejærn og Forgylndning udover Gaden, og en lille Engel i plettet Engleskjørte og Papirshue lurede ham Kunsten af og malede lige saa morsomme og fromme Billeder paa Facaderne og Navne med krøllede Bogstaver paa «Den blaa Gaas», «Den gyldne Hjort» og «Vildmanden» over dørene til Gæstgiverierne og Rammeværk om alle Vinduer og Kruseduller langs Tagene; det blev storartet syntes Gud Herren, fordi det vilde trække fremmede til fra alle Lande, saa Han fik sin By forsørgt.

«Det hele er mig bare lidt for borgerligt endnu,» sagde Han, «for mange private Huse og for faa pompøse Bygninger.» «Det klarer vi sagtens,» afbrød Vitruvius, «for vi har altfor meget i Æske E, den med Empire; jeg indrømmer, at det er en Smule stift og højtideligt, men det er jo ogsaa til officielle Bygninger.» «Lad mig se!» Skaberen pillede selv i Æsken med Paladser, «det dær kan vi give Fyrstærkebiskoppen; mon ikke dette kan gaa som Universitetet og det dær kan passe til Kurfyrsten, og det hær vil være vel egnet til Raadhus. Ja, læg Du bare et Dusin eller to af dem ud i Byen og træk dem lidt sammen, saa der bliver Pladser, hvor de kan parkere — var det ikke det, *Urbanus* kaldte det?»

Og saaledes blev alle *Salzburgs* Borge og Kirker og Gader og Paladser til, og Solen straaledede over det fra en knaldblåa og skyfri Alpehimmel og blinkede i den evige Is paa de omgivende Alpetinder og lunede Skovene paa Bjærgene midt inde i Byen, og fra den muntre Flod kom der en liflig Luftning ind i de morsomme krumme Gader, og Blomster lyste i Anlægene paa Pladserne, og alle Klokker ringede . . . og Englene sang Haydns *Skabelsen*. Gud Herren fandt, at at var saare godt og sagde: «Nu maa Menneskene selv fylde al denne Herlighed med Aand!»

Men, inden der endnu var taget Bestemmelse om, hvilke Mennesker der egentlig skulde bo i Salzburg, fik Skaberen Betæneligheder og kaldte de medarbejdende Engle sammen: «Ja, det er jo herligt, det er Paradis paa Jorden — men det har bare én Fejl: naar man kender Menneskene ret, vil de glemme Skaberen over Skabningen og bilde sig ind, at dette er Det ny Jerusalem, og at jeg ikke har noget endnu bedre til dem bag efter, og de vil opføre Festspil med hartad himmelsk Musik og tro, at det er lige saa skønt som Englesangen om min Trone, og de vil spille Friluftsdramaer med begrænset Horisont og glemme det store Friluftsdrama, jeg en Gang agter at lade dem spille med i med min enbaarne Søn i Hovedrollen . . . og det var jo ikke det, der var min Hensigt. Hent mig dærfør *Pluvius*, jeg vil

HELLIGDOMSARMEN

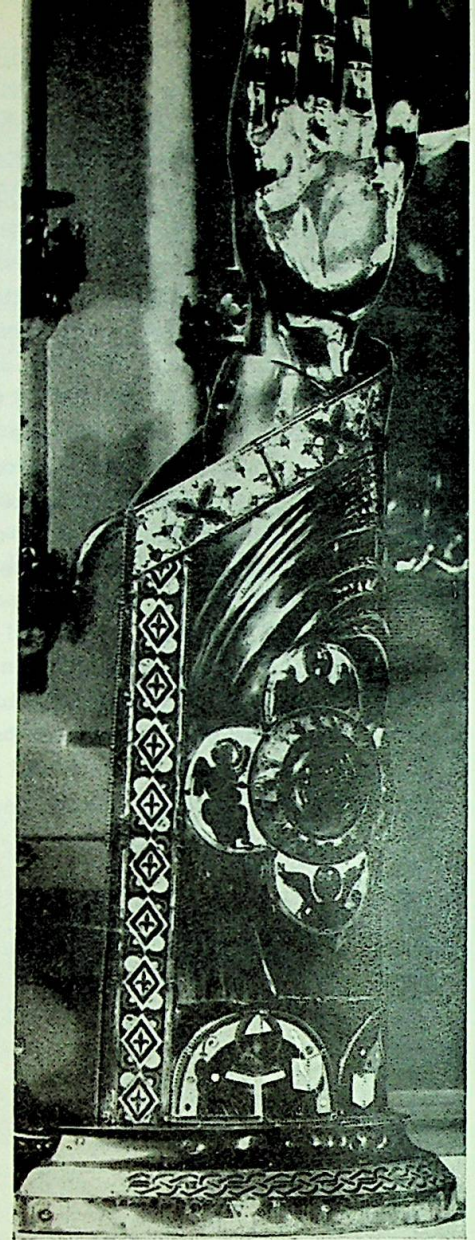
i St. Olavs kirke i Oslo

Av dr. theol. J. J. Duin

Den første katolske kirke som etter reformasjonen ble reist i Norges land, var viet den gamle helgenkonge. Det var St. Olavs-kirken i Oslo, påbegynt i 1852 og høytidelig innviet i 1856. Helt fra de første år da igjen en menighet med fastboende prest var opprettet i Oslo (1843), hadde man også feiret kong Olavs årlige festdag, 29. juli — som oftest på den påfølgende søndag. I 1861 var biskop Studach, apostolisk vikar for Sverige og Norge, og dronning Josephine, den katolske hustru til kong Oscar I og farmor til den nå avdøde Gustaf VI av Sverige, begge tilstede ved Olavsfeiringen i Oslos nye katolske kirke. Ved den anledning gjorde Mgr. Studach Hennes Majestet oppmerksom på Olavsrelikvien som ble oppbevart på det danske Nationalmuseet i København. Da den 16-årige Josephine som kronprinsens brud i 1823 kom til Sverige, var det en ung prest som fulgte henne til det protestantiske Norden som hennes private hoffkapellan. Presten var den senere biskop Studach, og man forundres da heller ikke over at han i 1861 fremsetter forslaget for dronning Josephine at hun ved en personlig henvendelse til den danske konge skulle utbe seg den nevnte Olavsrelikvie som gave.

Februar året etter sendte den danske konge, Fredrik VII, henne den omtalte relikvie, innesluttet i en nøyaktig kopi av det originale relikvieregjemet som fortsatt oppbevares på Nationalmuseet i København. I de dokumenter som fulgte med, ble det gjort rede for at relikviaret visstnok hadde formen av en arm med (avbrutt) opprakt hånd, men at relikvien «forlængst» var erkjent som å være av Olavs ben. Relikvieregjemet hadde helt fra kong Kristian V's dager (regjerte 1670—1699) vært oppbevart i København, og museumsdirektøren er-

I en tidligere artikkel (St. Olav, nr. 42/43, 17.11.55) fikk vi vite hva historien kan fortelle om Hellig Olavs legeme i Trondheim. I denne nye artikkelen følger vi sogneprest Duins beretning om Helligdomsarmen i St. Olavs-kirken i Oslo — om både relikviens og relikvieregjemets historie.

give ham en Befaling, som skal minde Menneskens Børn om, at de, selv i Salzburg, er paa en falden Jord!» Indtrenten den Engel, som staar for «Vandene oventil», og til ham sagde Skaberen: «Du har set min Skabning Salzburg; jeg befaler Dig at lade det regne over den fra en halv Time til en halv Dag hvert Døgn, for at de, der besøger den, ikke skal gaa og tro, at de er i Paradis!» Englen bøjede sig og gik ud til sin store Haveslange ved Himlens Port, men Arkitektorens Engel henvendte sig til deres fælles Herre og sagde: «Det er ikke for at sladre, men Pluvius sløser nu sommetider lidt med Tjenesten og lader det simpelthen pøse, saa mine bedste Værker ikke tager sig ud af meget... var det ikke en uforsigtig Befaling at give ham?» «Maaske,» indrømmede Skaberen, «men jeg holder ikke af at lægge Baand paa ham, for saa faar jeg Protester fra Landmændene, og de er Fler-tallet af Menneskeheden og de mest gudfrygtige, saa jeg tror, vi skal lade ham passe det selv — Dine dejlige Værker vil Folk jo for Resten vænne sig til helst at be-

trakte gennem de Fotografiapparater, de altid slæber med sig, hvor der er noget smukt at se.» Og saadan blev det.

Men, se til Pluvius! I stedet for, som Gud Herren havde paalagt ham det, at udtænke Vandingsanlæg til Kinesere i Hungersnød, morede det ham at rette sin Haveslange lige mod Salzburg, og da det var nær Middagstid, lod han den ligge med fuldt Brus, mens han gik hen at spise, og havde Gud Herren ikke i meget bestemte Vendinger forlangt Regnen rettet mod det solsvedne Kina, havde han nok ladet Slangen ligge og pløre hele Natten — og det var Regn: ikke fint som gennem Si og Sigte af den Slags, der er god for Haver og Marker, men som naar Bunden gaar ud af Spanden og hele Plasket falder... Og saadan bar han sig ad Dag ud og Dag ind, sommetider blot i Timevis, sommetider i Dagevis, og derfor er der ingen, der tror, at Salzburg er den himmelske Stad, at Mozart er en Engel, eller at Festspillet er Verdensdramaet. — — —

Peter Schindler.

klærte at han ikke hadde noen grunn til å tro eller anta at det ben som var overlevert ham med det originale gjemmet, i tidens løp skulle være ombyttet eller forandret.

Dronning Josephine overdro relikvien og det nye gjemmet, der den avbrutte hånd var restaurert, til Mgr. Studach, som ved pastor Anton Bernhard lot den overbringe fra Stockholm til Oslo*. Søndag 3. august 1862, da Olavsfesten ble høytideligholdt, førtes relikvien i høytidelig prosesjon inn i St. Olavs-kirken i Oslo, der den siden i sitt gjemme har hvilt under Maria-alteret, (likeledes en gave fra samme katolske dronning).

Ved 900-årsfesten for Hellig Olavs død i 1930 ble «Helligdomsarmen», som den nå etter sin form en gang kalles, ført med i pilgrimsferden fra Oslo til Trondheim og Stiklestad. — Kort etter kom en liten del av relikvien på innstendig bønn fra norsk-ættede katolikker til de Forente Stater, likesom også små deler av den benyttes ved alterkonsekrasjoner i Norge. —

HISTORISK SIKKERHET FOR RELIKVIENS EKTHET?

Helligdomsarmen forekommer i så godt som alle avhandlingar eller inventarlistar over norske kunstgjenstander fra middelalderen. Relikvieregjettet er nemlig et bronse- og emaljarbeid av høy kunstverdi, som vi nedenfor vil komme tilbake til. Like ofte opplyses det i den forbindelse at relikviaret er kommet til København fra domkirken i Trondheim, der det tidligere ble oppbevart. Går en fra forfatter til forfatter bakover i tiden, så viser det seg at henføringen til Trondheims domkirke som utgangsstedet første gang finnes i en håndskrevet inventarliste over kunstgjenstander på Nationalmuseet fra 1737. En ennå eldre inventarliste fra 1690, satt opp og i 1696 trykt av Holger Jacobæus i hans *Museum Regium*, kjenner allerede denne «St. Olai Arm, indlagt i een Kiste af Messing forgylt, med een stoer Crystall Steen mit paa»; men hverken listen eller den trykte utgave sier et ord om at det skulle stamme fra domkirken i Trondheim. Den trykte utgave omtaler i den forbindelse at Hellig Olavs legeme i flere århundrer ble oppbevart der, og dette tør ha gitt anledning til den senere tilføyelse fra 1737, som derfor synes ikke å ha noen historisk verdi. — En ennå eldre inventarliste (1673) kjenner ikke til «Helligdomsarmen», noe som tyder på at den først etter den dato er kommet til museet. —

På vår forespørsel etter relikvieregjettets museums-historie har man også på Nationalmuseet i København vært interessert i saken, og magister Hermansen har der funnet fram til et trinn som går lengre tilbake enn listen fra 1690. Den 21. oktober 1684 og påfølgende dager ble det i amtmann Lützows hus, som lå ved slotts-

* I et brev datert Stockholm 20. febr. 1862 meddeler biskop Studach sogneprest Lichtlé ved St. Olavs-kirken i Oslo med glede og stolthet at han er kommet i besittelse av den eneste ennå eksisterende relikvie av Hellig Olav og at formidleren, dronning Josephine, har pålagt ham — som han selv former det i brevet —

«ikke å nevne noe offentlig om dette før ved overrekkelsen av relikvien til den katolske kirke i Christiania. Taushet er altså påbudt. Imidlertid kan denne saken meddeles hr. professor og historieskriver P. A. Munch i Christiania av taknemlighetsgrunner, idet han ga den første foranledning til denne gledelige begivenhet gjennom sitt brev til meg av 7. sept. 1857. Jeg ber Dem derfor, hr. sogneprest, å gi hr. professoren muntlig beskjed herom, dog med bønn om at taushet blir overholdt til jeg har brakt relikvien til Christiania . . .»

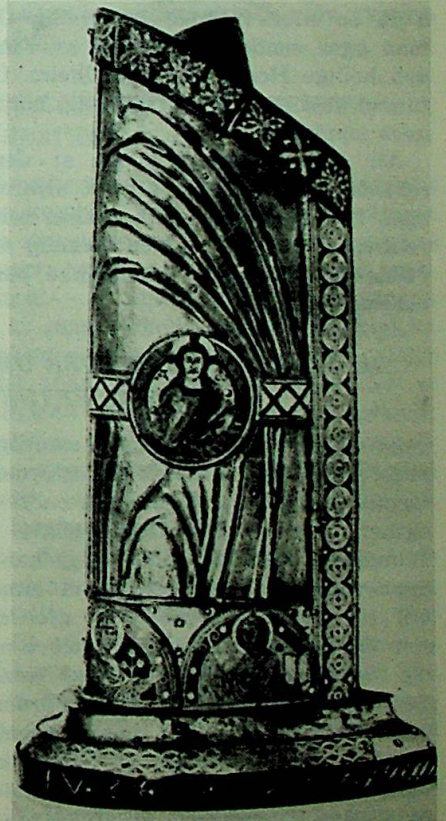

plassen i København, holdt en stor auksjon, der i følge en på forhånd trykt katalog «atskillige Metal og Rare-teter» skulle selges. Den delvis latinske katalogen viser at Lützows samlinger var både store og verdifulle og inneholdt bl. a.:

- A[s]cia argentea creditur Regis Olai.
- S. Olai silberne Spange zum Rocke.
- Brachium Sancti Olai Capsæ ex orichalco inclusum.
- Uniones parvulæ quibus tunica S. Olai ornata fuit — (En sølvøks som formodes å ha tilhørt Kong Olav — St. Olavs kjortelspenne av sølv — St. Olavs arm, innlagt i et messingskrin — Små perler som St. Olavs kjortel var prydet med.)

At det var ved denne auksjon «Olavsarmen» kom til kongens museum, tør det neppe være tvil om siden det den 2. november 1684 fra kongens kasse utbetalt 250 riksdaler for innkjøpte «rariteter» og gjemmet faktisk finnes der i 1690. — Men hvor amtmann Lützow har fått det fra, er ennå ikke opplyst, og kan kanskje aldri klarlegges, slutter magister Hermansen sitt brev.

Øverst:
Fra prosesjonen
påskefasten 1943,
like foran trappen
til St. Olavs kirke.

Her:
Arm-relikvien av
Hellig-Olav ifølge
gammel gravyr i
«Museum Regium»
(2. utg. 1737). Det
er den eldste av-
bildning som fins
av relikvie-gjem-
met.

Vi kan altså følge relikviegjennets historie tilbake til oktober 1684; men før denne dato ligger den i fullstendig mørke. Det ligger nær å spørre, og, for en historiker, å undersøke om relikvien muligens nevnes eller omtales i noen kilde fra middelalderen eller senere. Alt ovenfor har vi pekt på grunnene hvorfor middelalderens kilder i dag er så fattige for Norges religiøse historie, og disse fattige kilder sier intet om den såkalte «Helligdomsarm». Det som disse kilder nevner om Olavsrelikvier, bortsett fra hans legeme i Trondheim, er utelukkende om relikvier av annen rang, som hans hjelm, hans sporer, hans øks, hans kappe, hans kjortel o.lign., men aldri «fra hans ben» (*ex ossibus*).

Ut fra middelalderske forhold behøvde de oppregnede gjenstander neppe alltid å være brukt av helgenen mens han levde, de kunne likeså godt være relikvier om de var benyttet etter hans død til hans statuer, for eksempel i Trondheims domkirke. Ennå i dag bærer statuene på mange valfartssteder mer eller mindre kostbare drakter som skifter med festdagene og kirkeårets forskjellige tider. At disse i Trondheim fra tid til annen ble fornyet og senere betraktet som relikvier, synes å være meget rimelig å anta, især fordi det øyensynlig ikke ble utdelt relikvier fra Hellig Olavs legeme, som jo var *helt* og ufordervet.

Kort før reformasjonen, den 6. august 1514, lar den dansk-norske konge Kristian II, som da en uke i forveien i Oslo har mottatt den norske kongekrone, skrive til Trondheim om å få noen «af sancti Oluffs reliquies som ther i ethers domkircke ære». Siden det var selve kongen som ba om det, er det nok sannsynlig at man fra Trondheim har forært ham noen Olavsrelikvier, uten at disse dog behøver å ha vært *ex ossibus*. Vel tyve år i forveien (1493) var biskop Magnus av Åbo i Finnland fremkommet med en lignende bønn, men han nevner uttrykkelig helgenkongens legeme: Hvis det var mulig i få en liten relikvie fra Hellig Olavs legeme, skulle man også sende en lignende av Finnlands vernehelgen, den hellige Henrik, til Trondheim. Om det virkelig har funnet sted en sådan utveksling, har vi hittil ikke funnet noen opplysning om.

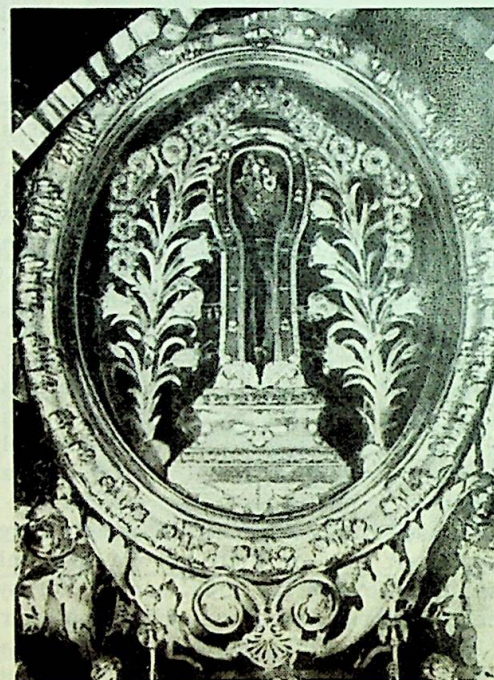
Alt dette skulle tyde på at den eventuelle Olavsrelikvie som oppbevares i det armformede relikvieskrin, også i middelalderen var å anse som en meget kostbar relikvie, i og med at den virkelig var fra hans legeme (tibia-benet), noe vi hittil ikke har funnet noe annet eksempel på. —

DE GAMLE BERETNINGER OM HELLIGDOMS- ARMENS EKTHET

At Hellig Olavs legeme i samtlige tre gamle beretninger sies å være *helt* og ufordervet, kan uten tvil formuleres som et argument mot «Helligdomsarmens» ekthet. Var virkelig Hellig Olavs legeme i skrinet i Trondheim helt og fullstendig, kan det ikke samtidig oppbevares et skinneben på et annet sted. *Spørsmålet blir om uttrykkene «helt og ufordervet» kan benyttes selv om så meget som et skinneben mangler, og dessuten om det ikke er usannsynlig at man har fjernet et sådant ben fra et ellers helt og ufordervet legeme.* — Har man virkelig skilt det omtalte benet fra Hellig Olavs ellers intakte levninger, så har man etter all sannsynlighet gjort det slik at det skulle være minst mulig påfallende. I og med at ifølge de gamle beretninger

skjelettet fremdeles var dekket av både kjøttet og huden, synes det intet i veien for at et tibiaben kunne være fjernet uten at det utenfra skrinet kunne sees. Det sies dessuten at legemet var svøpt i dobbelt lerret og at over dette igjen var lagt et stort silkestykke, noe som gjør at nesten hele legemet var skjult for pilgrimenes øyne. Beretningene omtaler uttrykkelig føttene og noen små skader på ansiktet, det var nok de eneste deler av legemet som var synlige; disse var hele og ufordervet, og besøkene har da sluttet seg til at det øvrige legeme var likedan. Lårene, f.eks., har forfatteren til den eldste beretningen ikke sett, de var dekket; men, skriver han, man kunne kjenne på dem og da *kjentes* det tydelig hud og kjøtt. Formuleringen i de gamle beretninger synes derfor ikke å utelukke «Helligdomsarmens» ekthet.

Det kan faktisk nevnes et annet eksempel — muligens flere — på at en ikke liten del er blitt skilt fra et ellers helt og ufordervet legeme, og det i tider som ligger atskillig nærmere vår egen. Legemet til den store jesuittermisjonær den hellige Frans Xaver (1552†) oppbevares fremdeles ufordervet på øen Goa i India, mens

Den ennå godt bevarte Armrelikvien av St. Fran-Xavier, Indiens apostel († 1552). — Fra helgenens minnealter i Chiesa del Gesù i Rom.

hans høyre hånd og underarm i 1614 ble ført til Rom og oppbevares der ennå i dag i jesuittenes kirke *del Gesù*: hånden og armen likeledes ufordervet. Mot dette faktum fra nyere historie faller all diskusjon om mer eller mindre usannsynlighet. —

SELVE RELIKVIEGJEMMET

Relikviegjennet er et såkalt armrelikviar, laget i form av en arm, men den opprinnelige opprakte sølvhånd mangler på originalen. Selve skrinet er av tynt tremateriale, klædt med forgylt og emaljert messing (42,5 cm høyt, nederst 22,5 cm i tverrmål). Midt på den ene siden er innfattet en stor slepet krystall, hvorigjennom, ved god belysning, relikvien var synlig. Rundt krystallen er anbrakt fire halvsirkler, og i hver av disse er i emalje fremstillet en engel. På den andre siden er i en medaljong fremstillet Kristus med evangelieboken og med hånden opprakt til velsignelse. Like over skuldrene ses en alpha

Løfteavleggelse i Caldey Abbey

På festdagen for apostelen Markus 25. april i år var det satt frem et noe usedvanlig utstyr til høymessen i klosterkirken i Caldey Abbey. (Caldey er en liten øy utenfor Englands syd-vestlige kyst.) Messen skulle leses som levittmesse, men foruten alt tilbehøret var også anbragt et lite skrivebord med penn og blekk nedenfor altertrinnene på evangeliesiden.

Messen ble påbegynt med prioren som selebrerende prest. Alt gikk sin normale gang inntil Evangeliet var lest. Da — i stedet for å intonere «Credo» — tok prioren med diakon og subdiakon plass ved altertrinnene. En av kormunkene skilte seg ut fra de andre, og ble av underprioren fulgt opp gjennom koret til den ventende prior. Der kastet han seg ned.

— Quid petis? (Hva søker du?), spurte prioren.

— Misericordiam Dei et Ordinis. (Guds og ordenens miskunnhet.)

— Surge in nomine Domini! (Reis deg i Guds navn!) Og prioren fortsatte med en vakker liten tale hvor han pekte på det store og avgjørende skritt som løfteavleggelsen er for en munk, løfter som må sammenlignes med uoppløselige bånd....

Etter å ha lest opp sin erklæring om troskap mot «den reformerte cistercienske orden» (O.C.S.O. eller O.C.R.), gikk munken fulgt av underprioren frem til bordet for å underskrive dokumentet med det navn som nå er hans: *Maria Joannes Nicolaysen Gran*.

Han la pennen fra seg, tok papiret og gikk opp til alteret, for derpå ved Det aller helligste å avlegge sitt klosterløfte — *profess*.

og omega. Under er rundt omkring anbrakt fire helgener: en apostel, en biskop, en abbed og en abbedisse. Helt nederst på et omløpende bånd anbrakt følgende innskrift, med tidlige, ennå lite gotiserte majuskler (store bokstaver): *DEXTERA DOMINI FECIT VIRTUTEM*. Øverst har gjemmet vært forsynt med en utstrakt hånd; et lite hengsel av sølv som ennå er igjen, viser at hånden antagelig var av dette metall.

Kunsthistorisk er det især emalje-medaljongene som vekker interesse. Fargene i emaljen er ennå meget pene og skarpe. Ifølge kjennere viser tiden og teknikken i utføringen av emaljearbeidet at de er blitt til rundt året 1200 på emaljeverksteder i Köln. Denne aldersbestemmelse for relikvieregjetten synes å være av like liten betydning for den eventuelle relikvies ekthet. Gjettets høye alder og store kunstverdi er to faktorer det bør holdes regning med.

Når relikviaret i 1684 oppføres i auksjonskatalogen over amtmann Lützows museumsgjenstander, er det derfor nærmere 500 år gammelt — noe man da muligens absolutt ikke var oppmerksom på — og det anmeldes kort og enkelt som *brachium Sancti Olai*: Hellig Olavs arm. At man anså benet i relikvieregjetten som en del av en arm, kan tydelig føres tilbake til gjettets ytre form og er derfor neppe av videre betydning. Det man derimot har all grunn til å hefte seg ved, er at i noe så nøkternt som en auksjonskatalog gjenstanden uten noe forbehold oppføres som Hellig Olavs arm. «Raritets-kamrene» var datidens mote, og det er derfor mot all sannsynlighet at amtmann Lützow ved auksjonen for første gang viste frem dette kostbare relikvieskrin med innhold. Og eventuelle kjøpere var i første rekke å søke nettopp blant de mennesker og i de kretser som han tidligere hadde

Den første nordmann som i nyere tid har sluttet seg til Cistersierordenen: *Willem Gran*.

Idet han bøyde seg for hver enkelt av munkene, ba broder John om deres forbønn, og mottok som svar fredskysset med ordene; «Måtte Herren våke over din inntreden og din bortgang!»

Avsyngelsen av «Te Deum», etterfulgt av noen bønner, avsluttet denne høytidelige løfteavleggelse, og messen fortsatte med «Credo in unum Deum — — —»

Per Waago.

vist sine samlinger til. Formodningen at relikvieregjetten skulle ha fått navnet «Hellig Olavs arm» helt enkelt i anledning av auksjonen for å trekke kjøpere og tvinge opp prisen, kan derfor ikke sies å ha meget for seg. Tidligere besøkere fra Lützows samlinger ville uten vanskelighet ha oppdaget det.

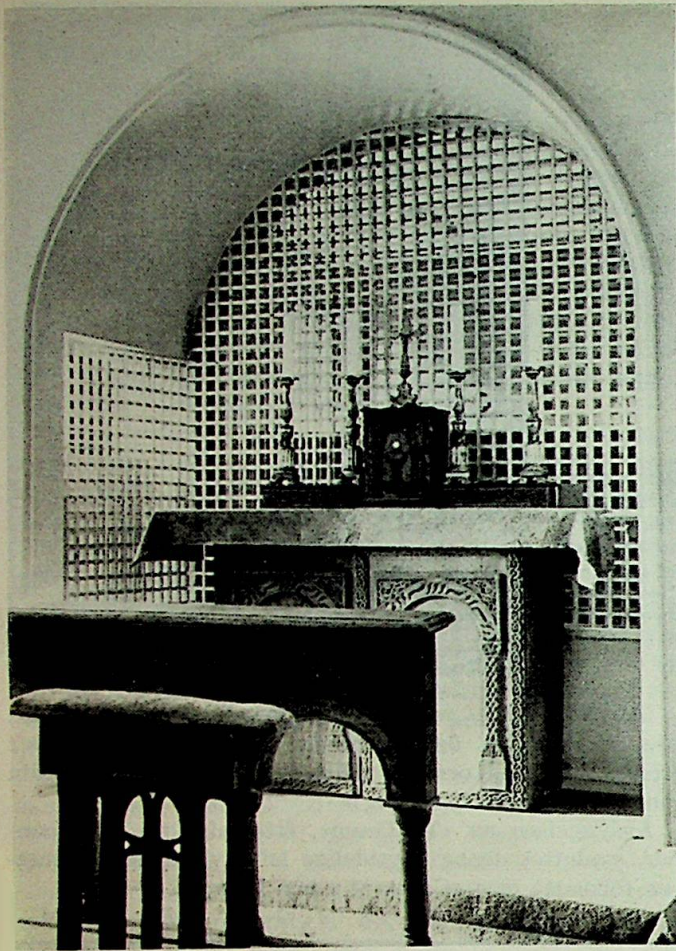
RIMELIGE SLUTNINGER — KIRKERETTSBESTEMMELSER

Når derfor 150 år etterat reformasjonen er innført i Danmark—Norge et kostbart relikvieregjetten, med som innhold et ben, i en meget noktern fortegnelse betegnes som «Hellig Olavs arm», så bør man — inntil det motsatte eventuelt bevises — gå ut fra at navnet og tingen hører sammen, og at man virkelig på det tidspunktet oppfattet tingene således. Tradisjonen kan med andre ord føres tilbake til 1684, og i nevnte år er den et faktum, anerkjent under i og for seg ugunstige forhold: det lutherske København, der relikviedyrkelsen var opphørt for vel 150 år siden. Enhver historiker vil uten tvil gjerne søke meget lengere tilbake, men kildene er muligens for alltid forsvunnet.

Rent kirkelig kan det til slutt tilføyes dette: Hvis dokumentene for bestemte relikviers ekthet er kommet bort ved revolusjon eller ulykkestilfelle, skal disse relikvier ikke frembys til offentlig dyrkelse uten biskopens tillatelse. Gamle relikvier kan derimot fortsatt ydes den dyrkelse de inntil da har vært gjenstand for, så lenge ikke deres uekthet klart blir påvist. — Dette ifølge Kirkens lovbok (can. 1285) av 1917.

Og derfor æres relikvien i det mer enn 700 år gamle relikvieregjetten som *Hellig Olavs* — av Norges katolikker.

J. J. Duin.

Fra det to-delte kapellet i Lunden Kloster. — Bemerk det vakre treskjærerarbeide på alteret og kommunionbenken.

Daglig liv i våre kvinneklostre

VII. artikkel:

De kontemplative dominikanerinner

Hva er meningen med et kontemplativt kloster?

— Hensikten med det kontemplative liv er å komme nærmere Gud, ordet kontemplativ betyr jo å skue, betrakte. I de kontemplative klostrene er alt organisert og tilrettelagt slik at de som lever der kan løsrives fra familie, venner og alt som binder til jorden, også fra verdens støy og strev. De fleste mennesker er jo opptatt av, og må tenke på slike ting. Den kontemplative tilstand vil si en form for liv hvor menneskets øyne, hjerte og hender bare er opptatt av Gud. Så langt det er mulig forsøker vi å fri oss fra andre gjøremål og bekymringer.

Vi ser oppmerksomt på kvinnen bak gitteret. Hun snakker kvikt og virker svært personlig. Intuitivt skjønner hun vist at vi ikke er helt med enda, og fortsetter:

— For å gjøre det mer klart kan en kanskje si at i de aktive klostrene søker de Gud for en stor del i og gjennom nesten, ved å pleie syke og gamle, oppdra barn o. lign. Vi søker Gud direkte.

— Og hvordan, med hvilke midler? Det er så uvant å tenke seg løs fra håndgripelige, praktiske ting!

— Midlene? Ja, vi lever jo alltid innenfor klosteret og ser minst mulig til verden og menneskene utenfor. Derfor gitrene her og i kapellet. Av den grunn hører det alltid jordeiendom til de kontemplative klostre, der får vi bevege oss i friluft og får det nødvendige til livets opphold. På den måten kan vi praktisere bønn og selvfornektelse mest mulig uforstyrret.

Adskilt fra verden — men ikke isolert

Vi ser enda mer undersøkende på vårt intervjuobjekt. Her sitter en vakker ung kvinne og snakker henrykt om selvfornektelse... Og hun virker så tvers i gjennom sunn og livsnær, og smilet bryter frem rett som det er.

— Selvfornektelse, askese, kan noen bli i godt humør av det?

— Ja, det blir så fort en glede! Vi sover på hårde tresenger med en tynn madrass for eksempel. Men sover utmerket — kunne ikke tenke meg noe annet nå.

— Dere fryser ikke da?

— Non-non-non, vi er ikke ufornuftige og ødelegger helsen, alle søstrene plikter å si fra hvis de merker noe galt slik. Hvis en blir syk, får hun god pleie. Husk en ting: Vår måte å leve på krever en sterk og sunn fysikk og et likevektig sinn, ellers kan det komme til noe eksaltert og skadelig.

— Dere ber jo ikke bare for dere selv, men for alt og alle på jorden. Hvordan kan dere nå virkelig interesse dere for alt mulig når klausuren skiller dere fra menneskene, og verdens kav og strid opphører utenfor klosterets port?

— Å, vi følger med i hva som skjer likevel. Vi lever adskilt fra verden, men ikke isolert. Vi vet hva sykdom

Lunden kloster

Det er tidlig novembermorgen. Mot øst tegner trærnes silhuetter seg mot en klar, messingfarvet himmel. Vi haster avsted til høymesse klokken kvarter over otte i Lunden kapell i det tidligere Østre Aker, nå Oslo. Det er litt spennende, for der er det noe nytt og fremmedartet — et kontemplativt kloster... Men en gammel, kjent melodi møter oss i døren til kapellet: Kongesangen, sunget av usynlige søstre. Det er søndag 27. november, og Kongen minnes spesielt i alle landets kirker.

En del «alminnelige» mennesker kneler i kapellet, ingen søstre. Men nå lyder gregoriansk sang utover oss, og bakenfor alteret hvor veggen er et tregitter, skimter vi hvitkledte nonner. Presten leser altså messen med front mot søstrene, og med ryggen mot oss andre. Til venstre for alteret er en liten luke i veggen, og ved kommunionen går presten først dit og deler den ut til søstrene. De synger igjen, solen fyller kapellet og presten slukker lysene.

Lunden har vært kloster i 4½ år nå. Frøken Marie Knudtzon, som har gitt huset og jordeiendommen til dette formål, tar gjestfritt i mot oss i taleværelset, og vi spør henne hvordan hun fikk idéen til dette her. Hun ryster på hodet. «Det vet bare pater Lutz, og hemmeligheten er nå gått i graven med ham. Men jeg har tenkt på saken og arbeidet for den siden 1925.»

Taleværelset er, likesom kapellet, delt i to med et tregitter. En dør bakenfor går opp, og der står en ung nonne og ser vennlig interessert på oss to besøkende.

— Er det priorinnen? — Joda.

— Fortell oss om det kontemplative liv, ber vi, hva består det i:

og nød er, og gjennom aviser og samtaler med besøkende kjenner vi til de viktigste begivenheter og ulykker. Når det er alvorlige konflikter et sted i verden, ber vi om at det må komme til en fredelig løsning. Og folk kan be oss om en samtale og legge frem sine spesielle vanskeligheter som vi så bærer videre frem for Gud.

Forenklet kan en si at vi kontemplative taler til Gud om menneskene, mens de aktive munk og nonner mer taler til menneskene om Gud.

Priorinnen

Hun går ut for å hente noen fotografier, og fort spør vi frøken Knudtzon: — Men hvem er egentlig denne nonnen?

— Hun heter mères Marie du Rosaire Prunet-Foch, er en slektning av Frankrikes berømte marsjal Foch, og hadde tatt flere eksamener før hun gikk i kloster 28 år gammel. Nå har hun vært nonne i 11 år.

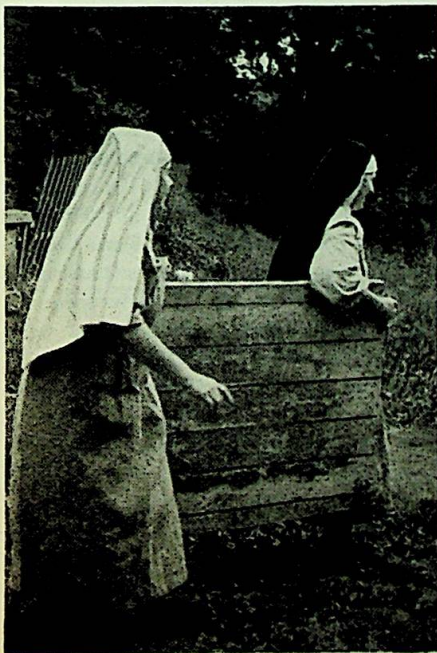
Skulle vi karakterisere henne med ett ord, måtte det bli strålende, og sjelden er vi kommet i en så øyeblikkelig og *hjerterlig* kontakt med noe menneske. Vi begynner for alvor å tro og forstå at tilværelsen i et slikt kloster helt og fullt er *liv*, — fordi kjærligheten får virke mer uhindret der enn ute i verden, — en kjærlighet som er befridd for egoismens slagg og er blitt ren og usentimental. Alle kontemplative nonner og munk kan vel ikke nå like høyt opp på stigen, men her er utvilsomt muligheter....

Det er første gang vi ser og snakker med en representant for de kontemplative klosterordener, som i de senere år har hatt så stor tilvekst, særlig i den engelsktalende del av verden. Vi ber derfor mères Marie du Rosaire fortelle mer når hun kommer tilbake, og foreslår:

Klostrets dagsorden

— Vår dagsorden, det er liturgien eller Kirkens offisielle bønn avbrutt av arbeide og hvile. Officiet her er det samme som hos de aktive dominikanerinner, tidene er noe forskjellige, og overholdes på det strengeste i et kontemplativt kloster. Dagens øvrige gjøremål må innordnes helt etter klokkeslettene for de forskjellige bønner.

Vår dag begynner klokken 12 natt med *Matutin* og *Laudes*. *Prim* er morgenbønnen som vi ber når vi står opp. *Terts* kommer forut for messen som vi synger hver morgen, etter den kommer taksigelsesbønnene, og så følger 4 timers arbeide. *Sekst* avslutter formiddagen, vi fremsier

Kontemplative — men også aktive: I hagen på Lunden.

den før middagsmåltidet, som etterfølges av en times rekreasjon. Midt på ettermiddagen har vi *Non*, og derpå en time som tilbringes i absolutt taushet og kan benyttes til lesning eller hvile. Så er det en times intellektuelt arbeide, og for tiden lærer de fleste av oss norsk. Vi er 10 søstre her nå, hvorav en er norsk, en belgisk og resten franske.

Ettermiddagen avsluttes med *Vesper*: «Jeg løfter mine hender som et aftenoffer», sier psalmisten. Etter aftenbønnen, spiser vi et lett måltid, vi har en halv time fri, og synger så *Kompletorium* og aftenbønn: «I dine hender Herre, overgir jeg min ånd». Etterpå sover vi tre timer til *Matutin*.

— Det må være hardt å stå opp igjen midt på natten?

— Neida, og det er så vakkert å se alle lysene i byen når vi går til kapellet. De representerer jo så mange mennesker, så mange hjem som vi tar med oss i hjertet og bærer frem for Vår Herre.

I Frankrike bes det til forskjellige tider i de kontemplative klostre, slik at det hele natten i gjennom er bønn et eller annet sted.

— Hva slags arbeide driver dere med i de fire timene om formiddagen?

— Fra april til ut i november er det hvearbeide. Vi dyrker poteter og en mengde grønnsaker, drivhus har vi også, og en del høns. Alle søstrene er henrykt når de kan få være i kontakt med jorden — norsk jord. I vinterhalvåret syr og reparerer vi vårt tøy. En av søstrene er skomaker og en snekker. Så er det rengjøring og matlaging, vi gjør jo alt selv.

— Er det ikke også påbudt taushet hos dere en stor del av døgnet?

— Jo, fra klokken 21,30 til 7 må vi skrive til hverandre hvis det er noe som absolutt må meddeles. (Hun ler og forteller:) I et kloster i Frankrike ble det stor brann en natt. Men søstrene varslet hverandre og slukket den uten å si et ord.

En time hver ettermiddag og når vi har retrett er det også fullstendig taushet, og i fastetiden tar vi ikke mot besøk i taleværelset, heller ikke brever. Ellers sier vi det nødvendige til hverandre, og når det er rekreasjon om ettermiddagen, slipper vi oss løs og er ikke lavmeldte.

Hva er høydepunktet i dagens løp?

Å, det er messen det, kommer det uten et øyeblikks betenkning. Hun fortsetter: Høymessen hver morgen er den liturgiske bønns sentrum. Der er jo Kristus levende og ofrer sitt liv for verden. Og vi forener oss med ham — som alle kristne under messen. Alle døgnetts øvrige timer er som en forberedelse til messen, eller en taksigelse. Selvsagt blir det også tid for individuelle og improviserte bønner. Men det er liturgien — Kirkens offisielle bønn — som er vår rytme, vårt liv. Og hver dag skifter den, så når et år er gått, fra advent til neste advent, har vi levet med i Kristi liv på jorden.

— Akkurat nå begynner jo advent — en herlig tid. Det er forventning i luften, og vi legger mer vekt på stillheten så vi kan samle tankene om det som skal komme. Liturgien i denne tiden har meget fra Det gamle testamente, en venter, undres, håper....

Håpet oppfylles i den underfulle, lysende julenatt, da har vi midnattsmesse. Etter jul følger vi Jesus i hans liv blant menneskene, så begynner hans lidelse, og da begynner vi fasten med strengere botsøvelser enn vanlig. Langfredag er en tung sorgens dag.

Men så kommer den skønne påskenaattsmessen og

■ Egil Aarvik er et navn man er blitt oppmerksom på den siste tid som et gløgt kristent innslag i kulturdebatten. I fjorårets bokhøst vakte han oppsikt med et uredd og innsiktsfullt oppgjør med isolasjonismen i norsk legmannskristendom i boken «Vi gjemmer oss på bedehuset». Nylig skrev han en slagferdig kronikk i «Morgenbladet» (24. november) om et selvlaget begrep som dekker en realitet: «Velferdsfortvilelse». Treffsikkert slår han ned på årsakene til dette paradokset at noe slikt som en velferdsstat kan føles som en trussel mot individet og en motstander av den frie utfoldelse som er en betingelse for menneskelig lykkefølelse. Velferdsstatens krise er en moralsk krise, dens opprinnelige impuls er en samvittighetsverdi som snart ikke lenger foreligger:

«Samvittighetenes bifall — det er demokratiets aller nødvendigste forutsetning. Men dette bifall forutsetter jo igjen at samvittighetene er forankret i noe absolutt, i noe utenfor oss. Det er dette vi tenker på når vi sier at en stor del av jordens befolkning ennå ikke er åndelig moden for demokrati. Hvor der ikke er bygget opp en ordnet og samlet «indre front» der samvittighetene er forankret i absolutte normer for menneskelig adferd, der kan demokrati ikke gjennomføres.»

påskedag! Og Kristi Himmelfart og Pinsen — nei, det er ikke mulig å si hva det kontemplative liv er, det må leves!

Etter en liten pause forteller hun at fra kommende vår av blir det mulig for dem å ta i mot mennesker som ønsker å leve tilbaketrunkent og stille og følge med i det liturgiske liv noen dager ad gangen, såkalte retreter.

Nye verdener som åpner seg

Vi aner hva det er nå, det livet hun har forsøkt å gi oss et innblikk i, og den andre besøkende utbryter da også: «Det er jo helt nye verdener som åpner seg her!»

Bønnen, og botsøvelsene, to vinger som hjelper disse søstrene og alle som er gått i kloster, til å fjerne seg fra verden og nærme seg Gud. Og gjennom bønnen og den strenge, disiplinerte levemåten oppnår de å ha to ting for øyet til stadighet: Gud og menneskene. Ved bønnen vil de ære Gud, og gjennom botsøvelsene sone for det gale og onde som gjøres i verden. Videre vil de gjøre menneskene renere og mer kjærlighetsfylte gjennom botsøvelsene, og helliggjøre dem ved bønnen. Det må være derfor de ber nesten bestandig og gir avkall på så meget, de gir seg selv både til Gud og menneskene.

— En nonne, en munk er menneskenes talsmann og forsoner hos Gud, kan ikke det omtrent stemme, mære Marie du Rosaire?

Hun ser bekreftende ut bak gitteret, og vi går med en betryggende følelse av å ha funnet sterke forbundsfeller i disse søstrene, realistiske og viljefaste forkjempere for alle menneskers sanne mål og lykke.

K. R.

■ MRA — Moralsk Opprustning — har med stort oppbud av god tro og god vilje, betydelige økonomiske ressurser og ikke lite organisasjons- og propagandatalent gjort Oslo til gjenstand for en offensiv. Et internasjonalt sammensatt «team» har bl. a. på to Oslo-teatre samtidig vist teaterstykker som gir uttrykk for bevegelsens ideologi. At disse dramatiske arbeidene hverken innholdsmessig eller hva spillet angikk holdt kunstnerisk mål, ser man gjerne bort fra. Og likeledes anerkjenner man villig og uten forbehold det mål av begeistring og innsatsvilje som preget MRA's team. Men der blir allikevel vesentlige forbehold tilbake. Kanskje har krigsårene og nazismens herjinger i Europa vært en så ettertrykkelig anskuelsesundervisning for vår generasjon om at begeistring ikke er nok, at amerikansk inspirerte bevegelser risikerer å undervurdere vår kritiske vurdering av tankeinnholdet bak entusiasmen. Det var følbart under Billy Graham's besøk, det følte også under MRA's offensiv, som nettopp ved sin ideologiske konturløshet har møtt høyst blandede kommentarer på ellers velvillige hold.

I kommentar-bunken klipper vi følgende fra en likevektig redaksjonell leder (3. desember) i «Morgenposten», med andre ord fra en avis hvis intelligente og tolerante kulturpolitikk utelukker den vonde vilje som gjerne kommer til uttrykk i visse organer overfor ethvert tiltak av kristelig inspirasjon:

«Det som ligger bak den norske kritikk er bevegelsens uklare holdning til kristendommen. Det som denne uken har vært forkynt i Oslos teatre har vært en etisk idealisme med et lett almenreligiøst tilsnitt. De fire absolutter er ikke noe kriterium på kristendom, heller ikke at man forkynder dem i Guds navn. Ja, man tør vel tilføye at de kriterier på en sann Kristi etterfølgelse som Bibelen og kirkehistorien er vitnesbyrd om, ikke bare er andre enn dem som MRA påberoper seg, men øyensynlig motsatte. Ifølge evangeliene er vilkåret for den absolutte kjærlighet korsfestelsen. Hos MRA-folkene fremstilles det inntil monotoni som suksess, glede, fest og idel forvandling. Her er kjærligheten populær, ja dens popularitet og effektivitet er kriteriet på dens sannhet. Er dette sannheten?»

... Hvis bevegelsen mener at den er en kristen bevegelse, hvorfor vil den da ikke vedstå seg dette offentlig? Er det noen grunn til at Jesus Kristus skal stå ute i kulissene? Hvis MRA mener at folk er redde for evangeliet og må få det inn med barneskjeer, tror bevegelsen at de blir mindre redde ved å møte det i annen omgang?»

Lignende forbehold tar andre kristne kommentatorer som dr. Per Lønning, hvis karakteristikk av MRA's tendens til å forklare alle innvendinger som moralsk svikt hos kritikeren, er treffende, og forfatteren Erik Rostbøll, som kaller MRA-showet «We are tomorrow» for «et uttrykk for en idealisme som råber til himlen. Kristendom er det ikke. Sannheten om menneskets natur er det heller ikke.»

■ «Entusiasme er ikke nok» — den samme tanke mel-der seg over et intervju i det store svenske billedbladet «SE» (2. desember) med den norskfødte lederen for Sveriges berømte og beryktede RFSU («Riksförbundet för Sexuell Upplysning»), fru Elise Ottesen-Jensen. Svenskenes seksualmoral har lenge vært gjenstand for kommentarer i verdenspressen, særlig har både amerikansk og engelsk presse med temperament luftet sin indignasjon over foregangslandet. Det følbare innslaget av lummer spekulasjon i svensk filmeksport har også gjort sitt.

Fru Ottesen-Jensen har en enklere forklaring: Angrepene på hennes ideologi er vanligvis «katolska attacker» — i hennes forestilling er «katolsk» åpenbart et slikt fy-ord at videre argumentasjon er overflødig. Vi kan imidlertid ikke innskrenke oss til den samme forenkling og skrike fy! over RFSU, det er tankegangen og *motivene* bak virksomheten som interesserer oss. Og igjen må vi skuffe dem som er hets-minded: Motivene er ihvertfall åpenbart de beste: fru

Ottesen-Jensen er utvilsomt en varmhjertet og oppfrende humanistisk idealist. Desto mer i øynefallende er de sublimе illusjoner hennes bevegelse bygger på. Medfølelsen med de utstøtte, de som «kom i ulykken» og ble sosialt og psykologisk fordømt av en ofte hyklersk besteborgerlig fariseisme, trangen til å skape størst mulig trygghet og lykke for flest mulig, alt dette er de utmerkede og såmen kristelige motiver som legger prestedatteren fru Ottesen-Jensen temmelig vidtgående konklusjoner i munnen. Faktisk misgjennner hun jo familiens eksistensbetingelser ikke bare religiøst og etisk, men sosiologisk, hun har et menneskesyn som avslører en selsom blanding av jordtung materialisme og rousseauisk romantikk, hun er åpenbart ufølsom for mysteriet — både det religiøse og det seksuelle — og alvorligst av alt: Hun, som veileder tusener i nettopp *livets* problemer, har tydeligvis aldri tenkt klart gjennom hva liv er, hvordan og når det oppstår, hvilket krav det har på beskyttelse, i hvilken grad det for oss mennesker er noe hellig som ingen av våre «indikasjoner» eller paragrafer gir oss rett til å disponere over etter eget forgodtbefinnende.

■ Ellers er der ihvertfall hva ungdomsproblemene angår snart ingen grunn for oss norske til å hovere noe videre over de merkelige opptøyene — «kravallerna» — på Nybroplan i Stockholm. Oslo kommer godt etter. Lørdag 3. desember fant der to store møter sted i hovedstaden. Sammenstillingen av de to er ikke så lite parodisk: I Studentersamfunnets lokale i Storgaten fant der sted en rundbordsamtale om «Oppdragelse og livssyn» under medvirking av høyst uenige pedagoger som Nic. Waal, Jens *Bjørneboe*, Bjarne *Hareide*, August *Lange*. Noen hundre meter derifra, på Stortorvet, fant der også sted et møte — mellom politiet og en masse ungdommer som foruten å øve megen annen ugagn og brutalitet ødela et religiøst friluftsmøte og plyndret en sjokoladeautomat. Pedagogene synes med andre ord å være noe sent ute med sin rundbordsamtale — bordet bryter sammen under dem.

Før siste krig var det vanlig at norske pedagoger førte et temmelig kjepphøyt sprog om i hvilken grad vi var et foregangsland hva utdannelse og oppdragelse angår. Siden er pipen blitt stukket ettertrykkelig i sekk. Samfunnet, rettsinstansene og ordensmakten har sin fulle hyre med å mestre de radikale skole-eksperimentenes uheldigste resultater, mens de mindre farlige blant dem er Universitetets spesielle hodepine: Rekruttene til det akademiske liv er — heter det — kunnskapsfattige og intellektuelt uferdige i en hittil ukjent grad.

Følelsen av en alvorlig og dyptgående krise innen de karakterdannende og kunnskapsformidlende miljøer, hjem og skole, er iferd med å bli alminnelig. Men ennu møter man på adskillig forbenet radikal dogmatikk når det gjelder den revisjon av menneskesynet som de hårde fakta påtvinger oss. Barn og ungdom er selvsagt hva de alltid har vært: et uferdig menneskemateriale. Erfaringene for hva det fører til å hevde at råmateriallets definitive bestemmelse er å forbli rått, gjør en omsinnelse og mentalitetsforandring tvingende nødvendig. Ikke i første omgang hos ungdommen. Hos foreldrene og pedagogene!

Fr. Candidus.

GERHARD BRAATHEN ✨ ✨
BOKTRYKKERI
MARITIM — BESTUN

BOKS 106, BESTUN
TELEFON 55 72 68

TRYKKSAKER
FOR ETHVERT BEHOV

KINESISK VÅRLUFT

Det er sjelden noe å se fra Bergen i St. Olav. I nr. 42-43 fant vi imidlertid et innlegg signert «J».

Signaturen J. kommenterer noen uttalelser som forfatterinnen Zinken Hopp og programsjef Einar Meidell Hopp kom med til «Morgenavisen» (Bergen) etter at de som medlemmer av en norsk delegasjon hadde besøkt Den kinesiske folkerepublikk.

Nå tror jeg ikke at ekteparet Meidell Hopp personlig trenger noe forsvar for sine uttalelser, enhver som kjenner dem, vet at man meget sjelden treffer mennesker mere tolerante og menneskevennlige, — også når det gjelder jesuiterparagraf eller katolsk misjon. De synes også at tortur i enhver form, legemlig eller åndelig er like umenneskelig, uansett om den finner sted i Tyskland, Sovjet, Kina, Italia, Amerika, Spania osv., og om den utføres av hvite, gule, brune eller svarte, under revolusjon eller okkupasjon og kanskje spesielt under borgerkrig.

Som J. og alle vi andre vet, har Kina 600 millioner innbyggere. Å si at Chiang Kai-shek's styre var skremmende korrupt, er vel ingen hemmelighet? Vi vet også at det gamle kulturlandet under dette styret lå langt nede, blant annet på grunn av et utbredt forbruk av opium og en rikt blomstrende prostitusjon. Den hvite rase har dessverre meget på samvittigheten når det gjelder koloniland og protektorater. Noen særlig tillit har man ikke til oss i de land det nå gjelder i Østen. At kineserne, som så mange andre folkeslag, identifiserer den hvite mann med undertrykkelse, maktmisbruk og dårlige sosiale forhold, kan vi heller ikke fortenke dem i, og dette siste får bli kommende generasjoners oppgave å rehabilitere.

Den nye kinesiske stat har tatt på seg mange store oppgaver, og det er denne troen på en ny fremtid, som Zinken og Einar Meidell Hopp har fått føling av. Som kjent er Den kinesiske folkerepublikk fremdeles ikke opptatt som medlem av De forente nasjoner, og vi er dermed avskåret fra å få kontakt med og opplysninger om landet ad overnasjonal vei. Det må derfor ansees for godt at enkelte mennesker, også fra Norge, tar i mot innbydelse til å se på forholdene, — vi har vel mindre å glemme når det gjelder Kina enn f. eks. Tyskland, hvor selv norske katolikker har reist ikke så lite etter krigens slutt?

Nan Paus-Knudsen.

*

«J»s apropos til ekteparet Meidell Hopps uttalelser til Morgenavisen kan vel neppe forstås slik at han på noen måte trekker deres personlige hederlighet og edle sinnelag i tvil. Det er uttalelsene som står der på trykk, han reagerer på. Ikke fordi de ikke dekker sannheten av det de som delegasjonsmedlemmer opplevde å se, men fordi det ikke er *hele sannheten* om det folkerepublikanske China. (Det er bl. a. denne rest som gjør at dette China ikke har funnet opptagelse i De forente nasjoner.)

Vi er villige til å forstå og høre på forklaringer om hvorfor overgrep også på uskyldige personer kan skje under unormale tilstander. Vi kan bare ikke *unnskylde* dem — uansett hvor og hvilke, allerminst når overgrepene går over til bevisst langpining på kropp og sjel. Biskop Ferroni er ikke mer skyldig i den hvite rases forgøvelser mot China, enn noen av den norske delegasjons medlemmer er det. Han var en vennligsinnet fran-

siskanerbiskop som fjernt fra sitt hjemland hadde viet 30 år av sitt liv til innfødte kinesere da han i 1952 ble lønnet med tre års fengsling under tortur. Hans tilfelle er langt fra enestående; hundrer og atter hundrer av kinesiske katolske prester, biskoper og ordenssøstre har lidt martyrdøden, sittet fengslet, blitt blindet osv. under de rødes regime. En bør merke seg at blant disse er mange nyvigslede prester uten noensomhelst politisk fortid. Det kan også være verd å peke på at den første farvede kardinal i Kirken historie, den stillfarende og politisk fullstendig ubefarne Thomas Tien-Ken-sin, erkebiskop av Peking, kreert i 1946, har måttet leve i landflyktighet det meste av sin kardinaltid.

Tilstanden er vedvarende. Den blomstrende unge kinesiske gren av Moderkirken, vokst frem til et fullstendig utbygget hierarki av landets egne sønner, er blitt en del av «Taushetens kirke».

Hvem er disse menn som er blitt bragt til taushet av det kommunistiske regime? Det er de udødelige vitner på at samvittighetsfrihet og kommunisme i China, like lite som i de kommunistiske foregangsland, kan leve side om side. Den som ikke innser det, har ikke satt seg inn i den kommunistiske doktrine. Følgelig kommer da iakttagere, som bestreber seg på å være uhildede, til å feste blikket på det som skjer på det praktisk-politiske plan, særlig det sosiale, og noterer med berettiget glede fremskritt og oppsving. Men ofrene, de tause og skjulte — bekeftelsene på at doktrinen er i funksjon — får ingen seg til å spørre etter. Man er da dannet!

Vi vil gjerne at denne kommentar til den ærede innender skal bli oppfattet som høflig og forståelsesfull. Men vi kan ikke av bare høflighet og vilje til forståelse svikte den hele og fulle sannhet. Det er her biskop Alfonso Ferroni kommer inn i bildet. Som en påmin-

Biskop Alfonso Ferroni, en mann på 63 år med 35 kilo igjen av de 90, da han for tre år siden ble fengslet og møttes med torturredskapene.

nelse om åndens overhøyhet over materien og om det menneskelige legemes hellighet som åndens, sjelens bøliger, står denne mannens bilde. Denne hellige ukrenkelighet kan ikke snakkes bort ved påvisninger av eller hentydninger til historiske paralleller hverken i fortid eller nutid. Hvert tilfelle av overgrep er like himmelropende. Og selv om martyrs blod og bekjenneres mot er troens sikreste sed, så forutsetter det bødlenes øks og forfølgernes pisk, og det er jo det som dypest må smerte en solidarisk menneskehet.

Red.

P.S. Signaturen «J» skriver seg ikke fra Bergen.

MEDDELELSE OM LITURGISK NYORDNING I DEN STILLE UKE

Ved dekret av 16. november har Rituskongregasjonen fastsatt følgende for feiringen av *Den stille uke*:

1. *Palmesøndag* blir selve palmevigslen noe forenklet, og det blir lagt større vekt på selve palmeprosesjonen som skal gjøres så høytidelig som mulig for å hylde Kristus kongen.

2. *Skjærtorsdag* blir det om formiddagen i biskopskirkene en egen messe, «Missa Chrismatis», for vigselen av De hellige oljer, der presteskaperet så vidt som mulig skal være til stede. Selvfølgelig er det også adgang for alle andre.

Selve Skjærtorsdags-messen holdes om ettermiddagen mellom kl. 17 og kl. 20. Det blir anledning til å motta kommunionen bare i denne messe, eller straks etter i tilknytning til messen, derimot ikke om formiddagen. Biskopen kan feire begge disse messene.

3. *Langfredags-gudstjenesten* må holdes om ettermiddagen mellom kl. 15 og kl. 18. Hovedvekten legges på Korsets hyldning. De troende kan i denne gudstjeneste — etter korsets hyldning — motta Den hellige kommunion.

4. *Påskeaften* kan fra nå av bare bli feiret etter den nye ritus. Gudstjenesten må da legges slik at selve messen begynner kl. 12 midnatt, men etter biskopens bestemmelse kan den bli skjøvet fram til et tidligere tidspunkt, etter solnedgang.

5. *Påskeaften eller lørdag før påske* blir da atter — der det ikke blir gitt dispens — faste- og abstinensdag helt til kl. 12 midnatt slik det var før den nye Codex trådte i kraft 1918.

6. *Private messer* kan ikke leses Skjærtorsdag, Langfredag og Påskeaften.

De troende skal i god tid forberedes på disse forandringer og få forklart betydningen av nyordningen.

Tekstene til den nye ritus vil bli å få i god tid i Libreria Vaticana. Dersom prestene vil bestille dem gjennom Det biskopelige sekretariat, må det skje snarest og med angivelse av hvor mange eksemplarer som ønskes.

25-ÅRS PRESTEJUBILEUM

kan tirsdag 20. desember feires av pastor Alphons Wysiecki, Fredrikstad. — Vi gratulerer hjerteligst!

KATOLSK FLYKTNINGEARBEID

Kirkekollekten søndag 27. november til beste for katolsk flyktingearbeid innbrakte følgende beløp i kr.:

Arendal 95; Bergen 840; Drammen 70; Fredrikstad 100; Hamar 126; Haugesund 65; Hønefoss 80; Kristiansand 100; Lillestrøm 20.30; Oslo: St. Olavs menighet 660; St. Hallvard 240; St. Dominikus 358.49; Grefsen 63.50; Porsgrunn 195.75; Stabekk 90; Stavanger 110; Tønsberg 92. Tils. kr. 3 305.94.

Juleheftet «KIMER I KLOKKER» — en billig og fornem julegave. Kr. 3.00. St. Olavs Forlag, Oslo.	ST. OLAVS BARNEBLADS julenummer kr. 1.00. Barnebladet kr. 3.00 pr. år. St. Josephs Institutt, Akersveien 5, Oslo.

LITTERATUR

«Ringsaker kirkes gamle herlighet»

Sigurd Grieg, de Sandvigske samlingers skrifter. Lillehammer 1955.

Leter De etter en gavebok til Dem selv eller en av Deres venner nå til jul, interessant, vakkert utgitt og overkommelig i pris? Her er den.

Fagbøker er ofte skrevet slik at bare en insider kan lese og nyte dem. Undertiden er selve det tunge stoffet skyld i det, men ikke så sjelden også fagmannens angst for ikke å bli tatt alvorlig av kollegene, når han nedlater seg til å skrive for alminnelige dødelige.

Museumsdirektør Sigurd Grieg er dog ikke falt for denne fristelse. Han har villet skrive en leselig bok og det er lykket ham. Svært få av de 225 sider i boken vil vise seg å være uten interesse for en alminnelig leser. Ikke minst en katolikk vil med glede bla i den.

Man får av og til det inntrykk at kunsthistorikerne hos oss ikke synes å ane at det virkelig ligger en religiøs idé bak de kunstverker som de så nøye analyserer. I alle tilfelle synes det å være tabu i deres publikasjoner. Man får høre alt om snekkeren, maleren, arkitekten, hans familie, skole, teknikk o.s.v. men svært lite om den religiøse bakgrunn for selve verket.

Sigurd Grieg har derimot sin kulturhistoriske studie over nederlandske og nordtyske alterskap i Norge ikke ment at den religiøse verden som skapte disse mesterverker, var ham uvedkommende. Han har ærlig forsøkt å innforleve seg i den religiøse idéverden som kunstnerne til våre altertavler levde i. Et langt kapittel bærer overskriften: «Mysterium og kultus.» Her finner vi en utførlig redegjørelse hvordan kunsten fikk innpass i kirken. Dessuten finner vi i hele boken en rekke hagiografiske opplysninger, som gjør den til et lite oppslagsverk ved lesning av lignende litteratur. Jeg må også peke på den fyldige fortegnelse over norske publikasjoner på kirkekunstens område. Den er en god veiledning for ikke-fagfolk.

Av og til vil nok en katolsk leser et øyeblikk rynke pannen, f. eks. i kapitlet om Helliglegemsaltrene, ved uttrykk som «1 200 dagers syndsforlatelse» — «tilbedelse» av Johannes den Døper, «pater Stok — tolkningen av eplet i Marias hånd o. lign. Disse små unøyaktigheter kan like lite som noen trykkfeil i fremmedord berøre bokens hovedinnhold. Den kan man bare gi full honnør. Jeg antar at ordet «gravoffring» s. 155 er en trykkfeil for «gaveoffring».

To kapitler har jeg særlig satt pris på! Det om Flanderns kunst, det er som et lite apropos til den herlige utstilling vi hadde i år i Oslo og Bergen: Gamle Mestere.

Det andre er der hvor forfatteren behandler selve alterskapenes oppbygning og de krav dette stiller til den utøvende kunstner. Etter å ha fått denne veiledning ser en med andre øyne på et alterskap. Jeg skulle ønske at direktør Grieg en gang ville skrive om dette emne i Kimer I Klokker. Han ville straks finne mange takknemlige lesere. Likedan er det med det interessante kapittel: De hellige Tre Kongers-legende.

Det gløtt vi gjennom denne boken får i en verden som ligger så langt bak oss og dog er oss så nær, lar oss igjen føle hvor lite vi ennå vet om norsk middelalder. Hvor blir det av den katolske forsker? En som ikke bare er velbevandret i kunsthistoriens labyrint, men også er hjemme i teologi, bibel, kirkefedrene. Kirkekunstens historie er ennå langt mer spennende enn det

kan gå frem av en publikasjon med et slikt begrenset emne som det foreliggende.

Den beste ros man kan gi boken er vel det siste inntrykk man sitter med etter å ha lukket den igjen: Her er en fagmann som har skrevet med kjærlighet og ikke bare fordi han fra tid til annen for sitt gode navns skyld må publisere noe. Boken er viet forfatterens hustru. Jeg hadde nesten sagt, det har satt sitt preg på boken.

Alle som vil vite litt mer om de gamle altertavler som pryder våre norske kirker og museer, vil med utbytte lese boken.

G. Gorissen.

Fra Eremitorier til Keiserpalass

H. P. L'Orange: Oldtidsslottet på Sicilia. Blad av min italienske skissebok. Første blad: Subiaco. Annet blad: Oldtidsslottet på Sicilia. Dreyers Forlag, Oslo. 80 sider.

Det er synd at denne anmeldelsen av plasshensyn må begrenses til følgende få linjer. Prof. dr. H. P. L'Orange's to «skissebok-blader», som anmelderen fikk i hendene da vårt blad skulle gå i trykken, er av slik interesse for våre lesere at en inngående omtale av boken ville vært ønskelig. At det første «bladet» — om Subiaco med St. Benedikts hellige grotte og om søsterklosteret Santa Scolastica — ville fenge oss sterkt, det var å vente. Men at bokens annen og største del om det de nylige utgravningene av palass-komplekset i Piazza Armerina på Sicilia åpenbarer — bl.a. skulle angå den *katolsk kristne kultusform* i slik påviselig grad, det gjør hele boken til ønskelesning for størsteparten av det forum vårt blad henvender seg til.

Skildringen av ferden fra den romerske Campagna og til vi med forfatteren trer inn i Subiaco's allerhelligste, Sacro Speco, er mesterlig og betagende. Og den blir ladet med drama der forfatteren lar oss se naturformasjonenes spenn mellom tinder og dype juv og spenningen mellom lys og mørke i relieff til mennesketypenes tilsvarende stigning og fall i tanke, sed og streben.

Men i dag, som i den hellige Benedikts dager, er det *lyset* som råder og som åpner seg mot den som forventningsfullt stiger opp mot det eremitiske ørnerede på Subiacos fjellheng. «Søker menneskene atter seg selv i eremitorier? Er anakoretens time atter slagen? (s. 32).

Professor L'Oranges utlegninger om oldtidsslottet i Piazza Armerina bør leses med en finger festet til den illustrerte grunnplan (s. 46). Forfatteren selv blir da losen gjennom et spenningsfylt farvann. Sprenglerd, og likevel så klar og konsis i talen, fører professor L'Orange oss inn i en verden der guder er blitt mennesker og mennesker guder. Vi kan være stolt over å ha en mellom oss som så utvetydig og suverent kan fortelle oss hvem er hvem! Bokens utstyr og illustrasjoner er en drøm.

I. H. K.

Thomas Merton: Jonas-Tegnet. Kr. 23.10.

Fülöp-Miller: Helgener beveger Verden. Ib. kr. 20.50.

E. Winther og Norberg-Schulz: Fem i Nr. 6.

Ib. kr. 6.50 (for unge).

J. Hartmann: Folungen. Tekst og bilder. Ib. kr. 6.80 (for unge).

A. Dreslov: En dag med lille Per. Fortelling m. fotos. (for unge) Ib. kr. 3.90.

Transparent. Julekrybbe. Kr. 2.50, mindre kr. 1.70. Godt utvalg i rosenkranser, krusifikser, medaljer, bilder, evighetslamper, religiøse figurer, lys etc.

«CONCENTRA», Akersgaten 61, Oslo.

Frøken Anna Erichsen, Bergen, in memoriam

St. Pauls menighet i Bergen har tapt sitt eldste medlem. Anna Erichsen vandret bort, stille og rolig 5. november, i en alder av henvend 88 år. Hun døde på Florida Sykehus hos våre kjære St. Franciskus-Xaverius søstre, i hvis søsterhjem hun hadde tilbragt de siste 9 år av sitt liv. Som den siste i Norge av hele sin slekt føte hun seg meget ensom. Og denne ensomhetsfølelsen ble særlig sterk etter at hun for 4 år siden ble så ufør at hun praktisk talt var henvist til å oppholde seg på sitt værelse, med den følge at den plass i kirken, som

hadde vært hennes faste plass i 60 år, ble stående tom. Det var hennes siste års store sorg dette: at hun ikke mer kunne komme i kirken, og ikke mer delta i menighetens sammenkomster.

Meget stoff, bl. a. «Liturgi og Musik» av pater Th. Norheim O.P., og Utenlandsspalten må utstå grunnet plassmangel.

På begravelsesdagen hadde sognepresten pyntet Anna Erichsens plass i kirken med vakre blomster, som et synlig tegn på menighetens beundring og hengivenhet.

Anna Erichsens 60-årige virke i menigheten, hennes hengivenhet for Kirkens anliggender, hennes pliktfølelse og punktlighet og hennes rake karakter er et enestående eksempel til etterfølgelse for gammel og ung i St. Pauls menighet.

R. J.

Gunnar Setterquist Elektrisk forretning. Aut. installatør og radioforhandler Tlf. 1981 og 1733 — Storgt. 1	<i>Halden-firmaer</i>	
ØSTFOLD SNEKKERIFABRIKK Dører — Vinduer — Trapper Tlf. 1630	E. Sem A/s Bøker — Papir — Trykksaker	

FREDRIKSTAD

FREDRIKSTAD BLIK- & METALVAREFABRIK Andresen & Müller	Lys - kraft - varme - kjøling Radio	KLEMET JOHANSEN Fredrikstad Begravelsesbyrå Bakgaten 10 - Tlf. 3062
Mek Verksted - Blikkemballasje og metallvarer av enhver slags - Jernfat i alle størrelser og for ethvert øyemed - Isenkramartikler - Elektrisk og Autogensveisning - Stanseartikler.	Brødr. Syversen BENSIN & OLJE CO. Fredrikstad Tlf. 5920 Tønsberg > 12371	

KRISTIANSAND S.

A. KRUSE SMITH Entreprenørforretning KRISTIANSAND S	Konditori og Kafé
BLIKKENSLAGER GÜNTHER Tlf. 2685 Kristiansand S.	<i>W. Nørgaard Jensen</i> FRUKT- OG GRØNNSAKEFORRETNING
SIGURD SØRENSEN Begravelsesbyrå Holbergsgt. 15	

Trekker det fra vinduer og dører?

Det hindrer vi

TETNINGSLISTEMONTASJE A.S

JUEL GUNDERSEN

Hvitfeldts gate 33

Telefon 55 02 38 - Oslo

VÆR SIKKER

på førsteklases varer til kjøkkenet.

De fleste kjøkkensjefer vet de er trygge med
ROHDE Gelée, Puddinger, Sauser
(også spesialtyper, ferdigsøtet, for diabetikere)
ROHDE Syltetøyer, Marmelader, Safter

ROHDE Boks 95, Trondheim.

Trondheim

KORTMANS FABRIKKER

Trondheim

Stearin- og vokslys i alle størrelser

Trondhjems Farvehandel

Bransjens største forretning

NORDENFJELLS

A. HOLBÆK ERIKSEN & CO. A/S

Trondheim

Bøker - Papir

Tlf. 20 180

Hardangerfrukt

C. SARHEIM & CO.

Trondheim

Vi leverer alt i
papir

Marie Schjetne
BARNEUTSTYR

KVÆRNØ

SKOMAGASIN A/S

M. OSNES A/S
Frukt og Grønnsaker

Telefon 23580

MURMESTER BERNT IVERSEN

Kongensgt. 66 - Tlf. 25522

Trondheim

GUNNAR HOFSTAD
Elektr. Installasjonsforretning

Kongensgt. 38 - Tlf. 24940

Ole Dahl

TRØNDERMEIERIET

Trondheim

Centralbord 29 500

Melk - Fløte - Smør - Ost

P. G. SWENSSON
Manufaktur & Sengeststyr

Torvet - Trondheim

Et ord er nok ...

KVALITET
Johan A. Helge

A/S TRONDHJEMS MARGARINFABRIKK

Munkegaten 5 - Trondheim

Leverandør til St. Elisabeths Hospital

ALF EIDEM

Malermester

Singsakerbk. 17
Tlf. 29123

Norske Meieriers Salgssentral

OST — SMØR

Trondheim, Oslo, Bergen, Stavanger

A/S TRONDHJEMS JERNINDUSTRI

Sykesenger - Stålrørsmøbler

EDERSEN
GLASSMAGASIN

Alt i glass, porselen, stentøy og kjøkkenutstyr
En detalj. En gros

	Drammens Rørleggerforretning A/S Autorisert Rørlegger. Tollbugt. 5. Centralbord 5495	BRØDRENE TRÆGDE Alt i landbruksmaskiner og redskaper Tlf. 4880
Drammen	<i>Forlang</i> P. Christensen A.s - Drammen Strømper og Trikotasje	Tricotagehuset A/S Torvhallen Spesialforretning i: Tricotage — Ullgarn Telefon 2160
	PT. PEDERSEN & BERG A/S Farvehandel - Kjemikalier Parfumeri - Spør oss Etabl. 1883 - Tlf. 2185 Drammen	HARALD LYCHE & CO. Bøker - Papir - Toalettsaker Sportsartikler - Leketøy
Grønnsaker og frukt jager sykdom på flukt. FRANTZ HEGG Øvre Torvgt. Tlf. 2462		DRAMMENS MALERFORRETNING Tlf. 3916 — 3332 Inneh. Asbjørn Gundersen
Gustav Thielemann Pølse- og hermetikkfabrikk DRAMMEN		H. KOLDERUP N. Storgt. 12 - Bragernes Tlf. 1362 - Privat 3648 Gå til fagmannen når det gjelder møbler
$\frac{1}{2}$ Tyri Fabrikker Drammen TYRILYS leveres i alle størrelser og typer		Optiker L. ERIKSEN Drammen
OSLO		
Spesialforretning i RUSTFRITT STAL for sykehusene KNUT JUUL CHRISTIANSEN Stortingsplass 7 II Tlf. 33 36 24 - Oslo Tlgr.adr.: RUSTFRIKNUT	Majorstua - Oslo MASKIN- OG ELEKTROTEKNISKE FABRIKKER	SØREN HANSEN Kolonialforretning Langes gate 6 - Oslo Telefon 33 77 34
	<i>Joh. Weydahl $\frac{1}{2}$</i> Oslo - Centralb. 68 18 07	KAFFE og HERMETIKK en gros
T. S. JACOBSEN BEGRAVELSESBYRA Ullevålsv. 1 - Oslo Tlf. 33 23 34 - 33 22 46 Privat 41 64 78 - 69 43 72	SYKEHUS - BOLIGER - ØKONOMIAVDELINGER <i>C. Thune-Larsens</i> ARKITEKTKONTOR Dalsveien 33 - Slemdal - Oslo - Telf. 69 85 61	
	A/s Norsk Medicinsk Varehus Pilestredet 7 - Telef. 33 43 70 - Oslo Sykehusutstyr - Sanitetsmateriell Brilleoptikk	